

Onder redactie van
DIDIER CONVARD

HET EPOS
VAN DE
VRIJ
METSELAARS

- DEEL I -
IN DE SCHADUW VAN HIRAM

JOUW FAVORIETE STRIPS!

WWW.DARKDRAGONBOOKS.COM

Pierre-Marie Adam

Grootmeester van de Grande Loge de France

La Grande Loge de France, ofwel Grootloge van Frankrijk, is de oudste Franse maçonnieke obediëntie. Deze werd opgericht in 1728 en gereorganiseerd in 1821, en heeft momenteel 34.000 leden in 927 loges in Frankrijk en daarbuiten.

De grootloge heeft de eer gehad om tijdens zijn lange bestaansgeschiedenis grote mannen als Jules Vallès, Gustave Measurer, Pierre Brossolette en Pierre Simon in de gelederen te hebben, mannen die pal stonden voor de humanistische waarden die wij verdedigen en buiten de tempel uitdragen.

Ze is bedoeld als een bron van licht en hoop voor eenieder die spiritualiteit en humanisme centraal stelt in zijn leven.

De leden van de loge kunnen betrokken actoren zijn: het zijn vrije en toegewijde burgers die een ethisch ideaal in praktijk willen brengen.

Onder het motto ‘Vrijheid–Gelijkheid–Broederschap’ richt de Grande Loge de France zich op mannen ongeacht hun afkomst, geloofsovertuigen en politieke en filosofische gezindte.

Het verhaal van de Aloude en Aangenomen Schotse Ritus, vanaf de geboorte tot op de dag van vandaag, zonder omhaal en zonder te vervallen in gemakzucht of zelfgenoegzaamheid, is niettemin tot nu toe nog nimmer verteld in deze vorm.

Allereerst wil ik mijn oprechte dank uitspreken aan de auteur van deze werken, Didier Convard, een groot kenner van de Schotse vrijmetselarij en een veelzijdig schrijver, die in het verleden ons universum al heeft geopend voor zijn lezers met zijn succesvolle esoterische saga *De Geheime Driehoek*.

Die saga staat nu centraal in de tentoonstelling ‘Achter de schermen van de Geheime Driehoek’, die we tot ons grote genoegen hebben mogen tonen op verschillende van onze locaties in het Hôtel de la Grande Loge de France in Parijs en, meer recent, in het Château Saint-Antoine te Marseille. We hopen dat deze reizende tentoonstelling nog door zo veel mogelijk mensen zal worden gezien.

Mijn dank gaat ook uit naar de scenarioschrijvers en de tekenaars die het *Epos van de vrijmetselaars* hebben gerealiseerd.

Onze broederlijke dank gaat uit naar Claude Collin, voormalig Groot Commandeur van de Opperraad van Frankrijk, die aan de wieg van dit epos staat.

DIDIER CONVARD

---

tekst
DIDIER CONVARD

tekeningen
DENIS FALQUE

inkleuring
ANGÉLIQUE CÉSANO

cover
JULIEN DELVAL

Vertaling
NATASJA VAN LOON
& TONIO VAN VUGT

Met dank aan Jeanine Erades en Frans Krap

Lettering
TONIO VAN VUGT

Redactie
SEPPE COOLS

Vormgeving
DARK DRAGON DESIGN

Uitgever
AMIN GEMEI

www.darkdragonbooks.com
www.facebook.com/darkdragonbooks

DIT ZIJN MIJN BROEDERS... MIJN
EIGEN BROEDERS VERMOORDEN ME.

ZE WILLEN HET GEHEIME PASWOORD...
EN DAT KAN IK ZE NIET GEVEN...

IK HEB DEZE VERSCHRIKKING VAKER
MEEGEMAAKT... IK WEET HET ZEKER! IK
BEN AL DUIZENDEN MALEN VERMOORD...

IK BEN BANG OMDAT IK DE KOU VAN HET GRAF
KEN, DE EENZAAMHEID VAN DE DUISTERNIS EN
DE KWELLING VAN DE EEUWIGHEID.

DE DUISTERNIS... MAAR ER IS HOOP...
IK HERINNER ME EEN TEMPEL DIE IK HEB GEBOUWD EN EEN
BOODSCHAP DIE IK ACHTERLIET IN ZIJN HUID VAN STEEN.
IK HERINNER ME DE OORSPRONG EN HET EIND DER TIJDEN...

HET LIJKT ME DAT IK GOD IN DE
OGEN HEB GEKEKEN... DAT IK HEM
ALS EEN BROEDER BESCHOUWDE...
TENZIJ IK ZELF GOD BEN?

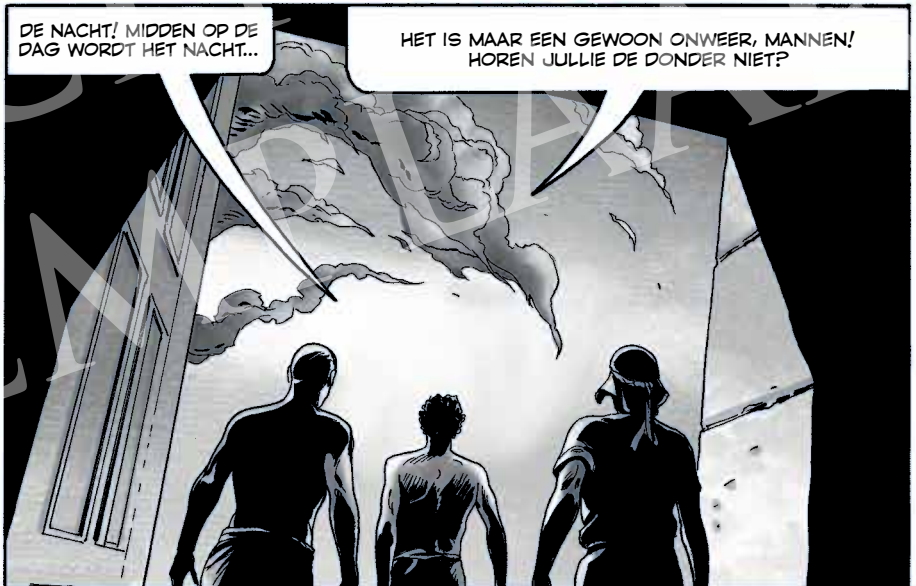
NU HEBBEN ZE SPIJT VAN HUN WAANZINNIGE DAAD EN BEGINNEN ZE TE TRILLEN VAN AFSCHUW.

MIJN GOD, WAT HEBBEN WE GEDAAN?

WE HEBBEN DE WIJSTE VAN ONS ALLEN GEDOOD... DE ARCHITECT!

HET LICHT VERDWIJNT!

DE NACHT! MIDDEN OP DE DAG WORDT HET NACHT...

HET IS MAAR EEN GEWOON ONWEER, MANNEN! HOREN JULLIE DE DONDER NIET?

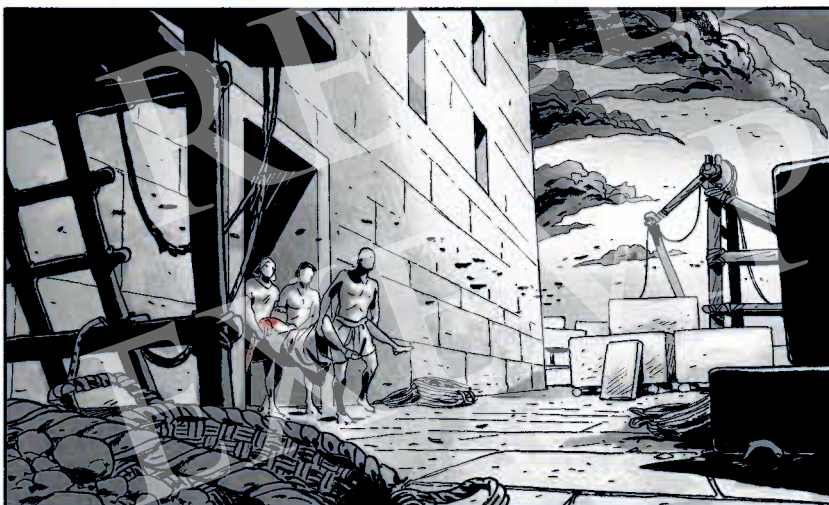

WAT DOEN WE MET HET LICHAAM? SALOMON KAN ZOALS GEWOONLIJK DE BOUWPLAATS KOMEN BEZOEKEN.

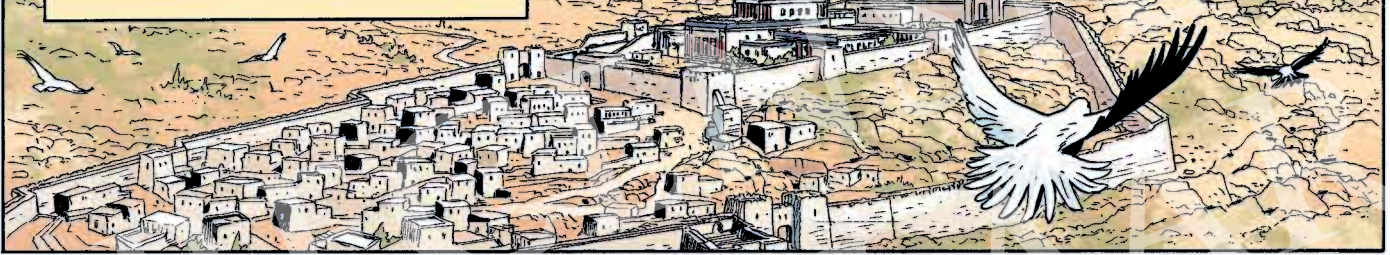

LATEN WE HET MEENEMEN EN BEGRAVEN IN DE WOESTIJN.

DAT IS VER GENOEG VAN JERUZALEM!

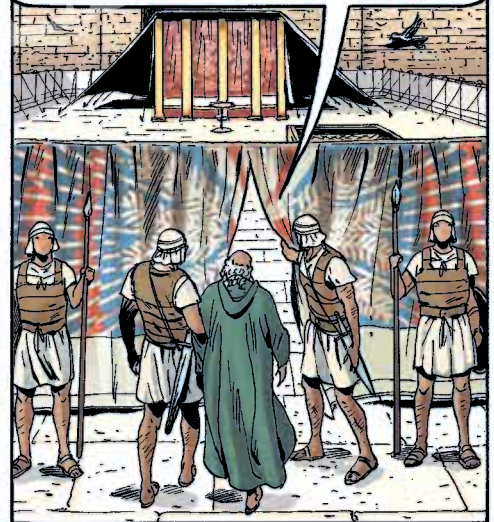
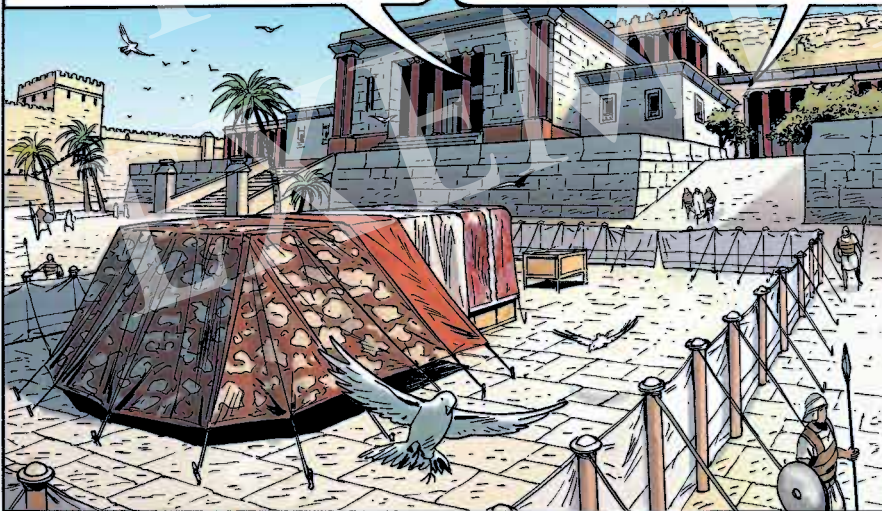
MIJN GESCHIEDENIS IS VERWEVEN MET DIE VAN KONINGEN EN HUN GODEN. MET DIE VAN MENSEN EN HUN HARTSTOCHTEN. MIJN VERHAAL IS GEMAAKT VAN DE DOOD EN VAN DROMEN. VAN LIEFDE EN VERRAAD.

DAVID, MIJN KONING... U ZOU NIET NAAR BUITEN MOETEN GAAN ALS U ZO VERMOEID BENT. ZIE TOCH HOE UITGEPUT U BENT.

IK BEN NIET UITGEPUT, BANAIAS, IK BEN OUD! DE HEER ZAL MIJ SPOEDIG TOT ZICH ROEPEN...

IK MOET NOG EENMAAL NAAR DE TABERNAKEL VOOR DE ARK DES VERBONDS DIE DE GETUIGENIS HERBERGT...

GOED, WE LATEN U ALLEEN.

DUS HET IS WAAR DAT ISRAËL SPOEDIG IN ROUW ZAL ZIJN GEDOMPELD. DAVID IS STERVENDE. IK BEN BANG DAT SOMMIGE VAN ZIJN ZONEN ZULLEN VECHTEN ALS WILDE KATTEN!

JE HEBT GELIJK, AZIARAS, ADONIA BOKT ALS EEN EZEL MET JEUK! HIJ WIL OP DE TROON ZITTE, OOK AL HEEFT DAVID DIE AAN SALOMON BELOEFD.

UITERAARD! ADONIA IS DE OUDSTE ZON, TERWIJL DE JONGE SALOMON EEN NAKOMELING IS VAN BATSEBA, DAVIDS ZEVENDE VROUW!

WAAROM MOETEN BROEDERS ELKAAR TOCH BESTRIJDEN EN DODEN?

KOM OP, VRIEND. JE WEET DAT BROEDERSCHAP AL SINDS KAIN EN ABEL EEN BREEKBARE TEMPEL IS, GEBOUWD MET SENTIMENTEN DIE ALS LOS ZAND AAN ELKAAR HANGEN!

HM... DE ZWAARDEN WORDEN WAARSCHIJNLIJK GETROKKEN ZODRA DE KONING ZIJN LAATSTE ADEM UITBLAAST.

WEES GERUST. DE PROFEET NATAN, DIE DE KONING MET GROTE WIJSHEID ADVISEERT, DOORZIET ADONIA'S MANOEUVRES WEL.

DAT NEEMT NIET WEG DAT ADONIA GEVAARLIJK IS! HIJ HEEFT DE STEUN VAN JOAB, DE OPPERBEVELHEBBER VAN HET LEGER, IN WIE DAVID NOG STEEDS VERTROUWEN HEEFT.

MAAR SLOOT JOAB ZICH NIET AAN BIJ DE PARTIJ VAN DE KONING TIJDENS DE OPSTAND VAN ABSALOM? HIJ IS DE KROON ALTIJD TROUW GEWEEST...

MAAR DIE RUST NU OP HET HOOPD VAN EEN OUDE MAN DIE AL MET ÉÉN VOET IN HET GRAF STAAT!

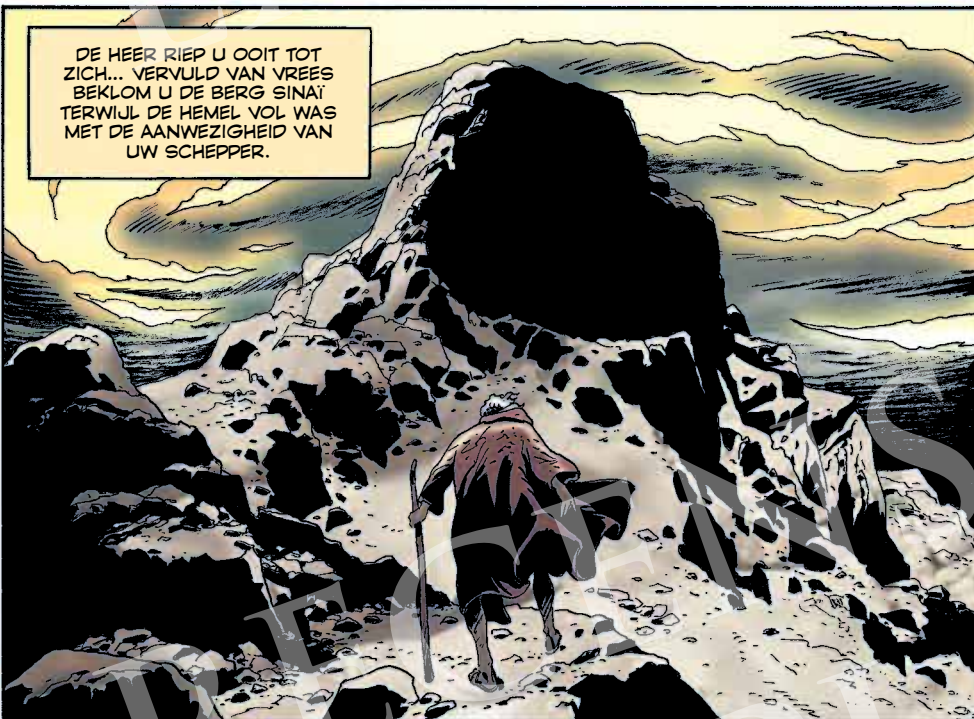

EN NU BELOOPT EEN AMBITIEUZE JONGEMAN HEM RIJKDOM IN RUIL VOOR ZIJN GEHOORZAAMHEID!

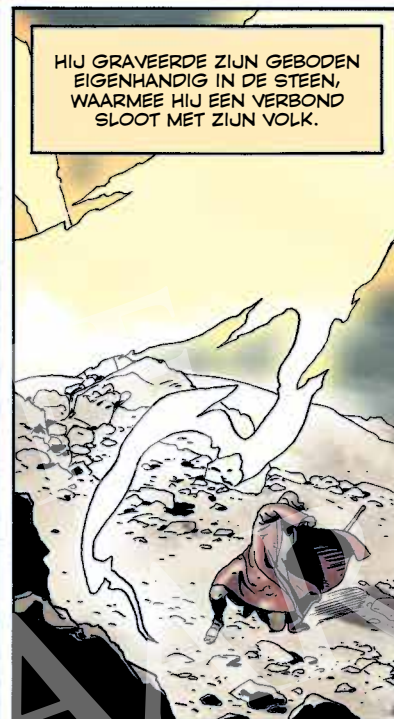
UW GEEST IS ALTIJD MET ONS, MOZES... U, DIE DOOR GOD WERD UITVERKOREN ALS DE DRAGER VAN ZIJN WETTEN... DE TIEN GEBODEN!

DE HEER RIEP U OIT TOT ZICH... VERVULD VAN VREES BEKLOM U DE BERG SINAI TERWIJL DE HEMEL VOL WAS MET DE AANWEZIGHEID VAN UW SCHEPPER.

HIJ GRAVEERDE ZIJN GEBODEN EIGENHANDIG IN DE STEEN, WAARMEE HIJ EEN VERBOND SLOOT MET ZIJN VOLK.

WIJ, UW AFSTAMMELINGEN, BRENGEN ZIJN GODDELIJKE WOORD, WE BEREIKTEN HET BELOOFDE LAND... EN ZAAIDEN ER ONZE HOOP.

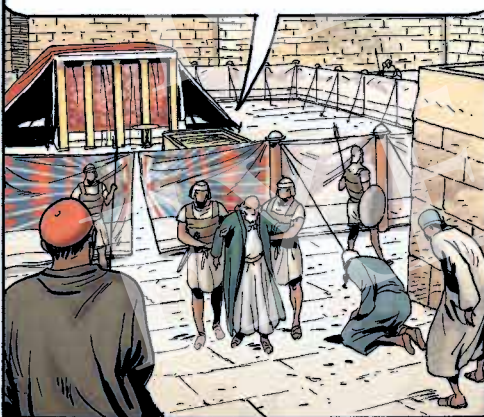

LATEN WE SNEL TERUGKEREN EN EEN GLAS HONINGWIJN DRINKEN, ZODAT DE KLEUR IN UW GEZICHT TERUGKEERT, DAVID.

IN MIJN ADEREN STROOMT ALLEEN NOG MAAR WATER, BESTE VRIEND.

IK VERLAAT DEZE AARDE MET DIEPE SPIJT DAT IK NOCH DE TIJD, NOCH DE MIDDELEN HAD OM EEN GODSHUIS TER BESCHERMING VAN ZIJN WETTEN TE BOUWEN.

IK HEB DIE TEMPEL ZO VAAK IN MIJN DROMEN GEZIEN! IK BEGON ME AF TE VRAGEN: MOETEN WE DIE TEMPEL NIET EERDER IN DE GEESTEN EN HARTEN VAN MENSEN BOUWEN?

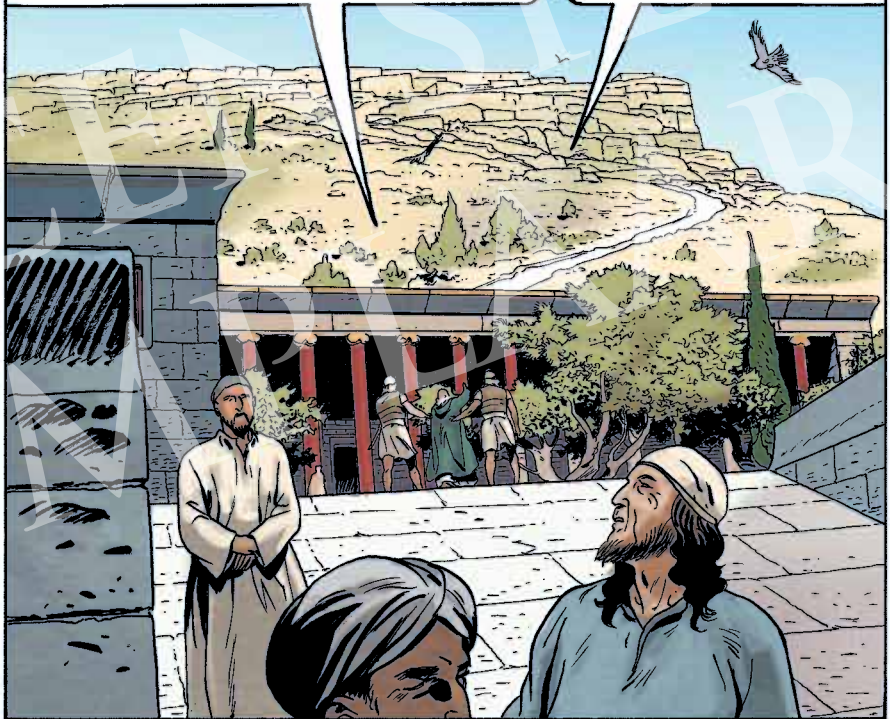
TERWIJL EEN TEMPEL VAN STEEN, GOUD EN BRONS ZO VERTROUWD IS ALS EEN PALEIS. HET IS BALSEM VOOR DE ZIEL, DIE IETS CONCREETS NODIG HEEFT OM NIET OP EEN DWAALSPoor TE RAKEN.

GOED GESPROKEN, AZARIAS. LICHT! ER IS LICHT NODIG OM NIET TE VERDWALEN...

ALLE OORLOGEN DIE IK VOERDE, DIENDEN JUUST DIT HEILIGE DOEL. KIJK MAAR NAAR DE BERG MORIA, WAAR IK DE EERSTE FUNDAMENTEN GROEF EN DE EERSTE STENEN LEGDE. HET WAS DE VOLMAAKTE LOCATIE!

IN FEITE IS HET DEZE PLEK WAAR WE GOD VREZEN EN ZIJN WOORD VANAF HET BEGIN ONDERWIJZEN.

DE MENS HEEFT BEHOEFTE OM TE WETEN WAAR GOD VERBLIJFT OM BETER TE KUNNEN BIDDEN. DE HEML EN DE WERELD ZIJN TE GROOT! ER ZIJN TE VEEL MYSTERIËN ZONDER ANTWOORDEN!

MIJN LIJFWACHT BESTAAT UIT WIJZE MANNEN! EN IK DEEL JULLIE MENING. HET ZAL DUS AAN MIJN Zoon SALOMON ZIJN OM DEZE TEMPEL TE BOUWEN.

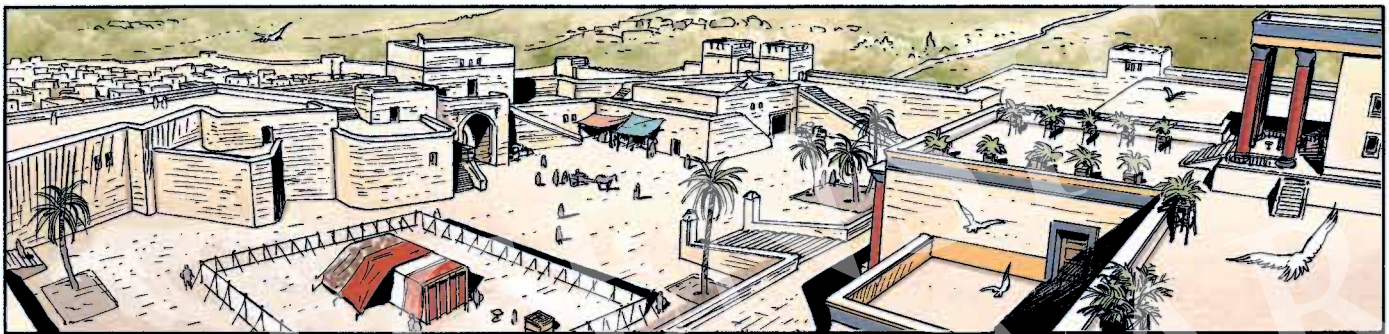

ZO ZAL DE OVERDRACHT GESCHIEDEN. GODS GETUIGENIS ZAL ZIJN HUIS KRIJGEN. DE HEER ZAL WAKEN OVER HET VOLK VAN ISRAËL, DAT DE ZORG DRAAGT VOOR DE WETTEN DIE HIJ AAN MOZES HEEFT GEDICTEERD.

GEPREZEN ZIJ DE HEER!

GEZEGEND ZIJ SALOMON!

SIRE, BATSEBA WIL U SPREKEN. ZE WORDT BEGELEID DOOR DE PROFEET NATAN. ZAL IK HEN VERZOEKEN OM LATER TERUG TE KEREN?

NEE, BANAIAS.

IK DENK DAT IK AL WEET WAT MIJN ECHTGENOTE EN DE PROFEET MET ME WILLEN BESPREKEN. LAAT ZE BINNEN!

STA OP, VROUW, EN KOM AAN MIJN ZIJDE ZITTEN, WANT DAT IS JOUW PLEK!

SPREEK, NATHAN...

WIJ KOMEN U INFORMEREN DAT ADONIA OSSEN EN GEITEN OFFERT; HIJ HEEFT DE PRINSEN EN GENERAALS VAN HET LEGER EN DE HOGEPRIESTER ABATHIAR, DIE JUICHEND AAN HET FEESTMAAL DEELNEMEN, ER AL VAN OVERTUIGD DAT HIJ DE VOLGENDE KONING WORDT.

ZIT JOAB OOK AAN DIE TAFEL?

INDERDAAD! MAAR HIJ HEEFT MIJ, UW DIENAAR EN UW ZOON SALOMON NIET UITGENODIGD, NOCH DE ANDERE GETROUWEN VAN ONZE GOEDE KONING... HIJ HEEFT IEDEREEN UITGESLOTEN DIE TOT HET GEZEL-SCHAP VAN SALOMON BEHOORT.

MAAR HAD U MIJ NIET VERTELD DAT SALOMON U ZOU OPVOLGEN? DAT WAS TOCH UW BESLISSING? WANT HET LIJKT EROP DAT ADONIA DIE NIET EERBIEDIGT.

DAT HAD IK INDERDAAD GEZEGD!

MIJN HEER, WILT U PUBLIEKELIJK AANKONDIGEN DAT SALOMON UW RECHTMATIGE TROONOPVOLGER IS, ZODAT ADONIA'S PLANNEN IN DE KIEM WORDEN GESMOORD? IK VRAAG DIT ALS UW DIENARES.

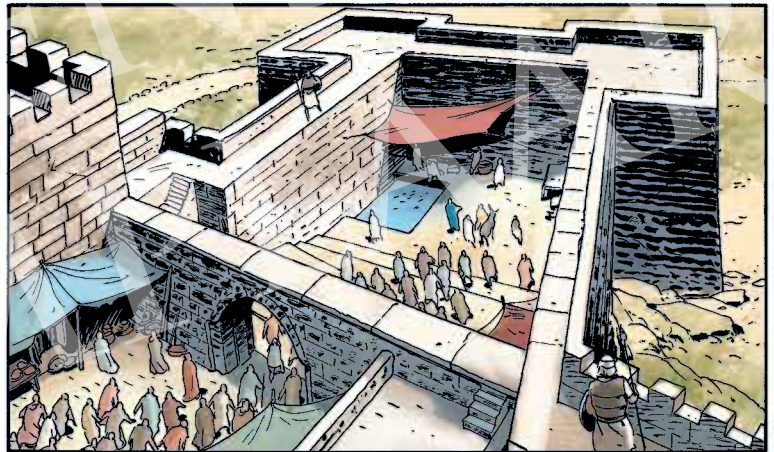
JE BENT GEEN DIENARES, BATSEBA, MAAR DE MOEDER VAN DE TOEKOMSTIGE KONING VAN ISRAEL!

BANAÏAS, LAAT MIJN ZOON SALOMON MIJN MUILEZEL BESTIJGEN EN BEGELEID HEM NAAR DE FONTEIN VAN GIHON, WAAR ALTIJD VEEL PUBLIEK IS. EN LAAT DE HOGEPRIESTER ZADOK HEM ZALVEN MET GEWIJDE OLIËN!

DE HELE STAD ZAL WETEN WIE UW OPVOLGER WORDT, MIJN HEER!

DEZE OLIE KOMT UIT DE TABERNAKEL... ZE WERD GEZEGEND DOOR MOZES ZELF!

MET DEZE HEILIGE OLIE ZALF IK, HOGE-PRIESTER ZADOK, U TOT DE RECHTMATIGE OPVOLGER VAN DAVID... IK ONTVANG U, KROON U EN VERKLAAR U TOT KONING...

AAN U DE TAAK OM UW VADERS KONINKRIJK MET WIJSHEID EN RECHTVAARDIGHEID TE REGEREN. OOK ZULT U EEN HUIS VOOR GOD BOUWEN, DE EERSTE TEMPEL VOOR ZIJN GLORIE, WAARIN DE ARK DES VERBONDS, DIE DE TAFELN VAN ZIJN WET BEVAT, ZAL WORDEN OPGESTELD.

U BENT HET BESTE IN STAAT OM GODS VOORZIENIGHEID AAN HET VOLK DOOR TE GEVEN, HET VERHEVEN IDEEAAL VAN ZIJN WIJSHEID EN MACHT, VAN ZIJN RECHTVAARDIGHEID EN GOEDHEID.

LEVE KONING SALOMON!

JE OUDE VADER HAD DAT JOCH TE VONDELING MOETEN LEGGEN, ADONIA! NU MOETEN WE BUIGEN VOOR DIE SNOTAAR.

IK HEB NOG EEN TROEF ACHTER DE HAND, JOAB.

IK VERZEKER JE DAT IK NIET ZAL WIJKEN VOOR DIE ELLENDIGE MELKMUIL.

KOM NADERBIJ, SALOMON MIJN ZON, IK MOET JE EEN GEHEIM VERTELLEN VOORDAT IK MIJN ZIEL AAN DE EEUWIGHEID GEEF.

BRENG ME DAT KISTJE.

HET BEVAT IETS DAT KOSTBAARDER IS DAN AL HET GOUD DAT IK JE NALAAT...

DIT WERD OOIIT GEVONDEN AAN HET BEGIN DER TIJDEN... VER VOORDAT DE MENSEN LEERDEN SPREKEN!

ZIE JE?

MAAR... IK BEGRIP HET NIET... DIT IS NIET MEER DAN EEN DOODORDINAIR STUK VAN...

NEE, JE MOET BETER KIJKEN! ZIE JE DIE MARKERINGEN?

JA, INDERDAAD. WIE HEEFT DIE TEKENS ERIN GEGRIFFT?

HET KWAM IN ONZE WERELD IN EEN TIJD TOEN DE MENS NOG NAUWELIJKS OVEREIND STOND EN NAAR DE HEMEL KEEK MET DE ANGST VAN EEN NIETIG DIER.

DIT VOORWERP IS BEWAARD DOOR ONZE VOROUDERS DIE HET, ALS EEN HEILIGE GETUIGENIS, VAN GENERATIE OP GENERATIE OVERDROEGEN...

WILT U ZEGGEN DAT DIT... DE EERSTE BOODSCHAP IS VAN GOD AAN DE MENSHEID?

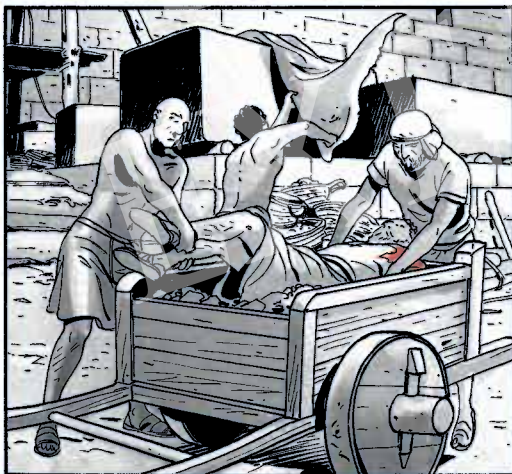
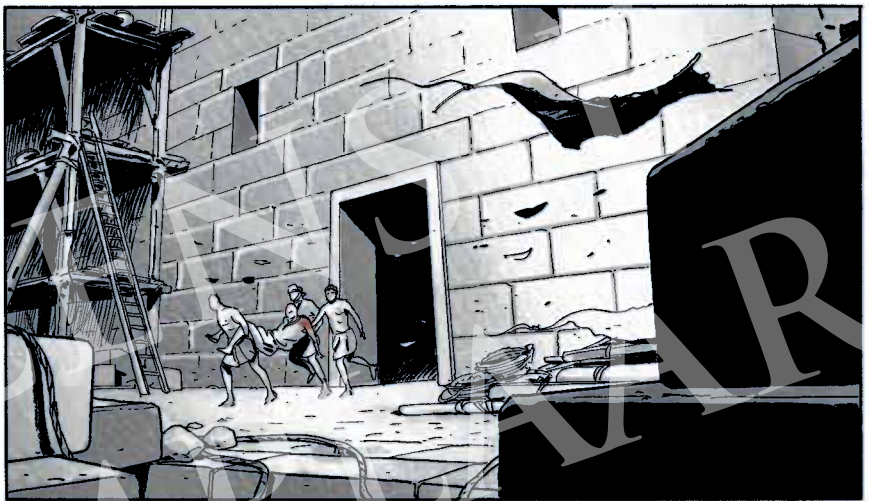
MAAK ER HET HART VAN DE TEMPEL VAN... PLAATS HET IN EEN VAN DE MUREN... BELOOF HET ME, SALOMON!

JA, VADER, IK BELOOF HET!

JULLIE KUNNEN KOMEN...

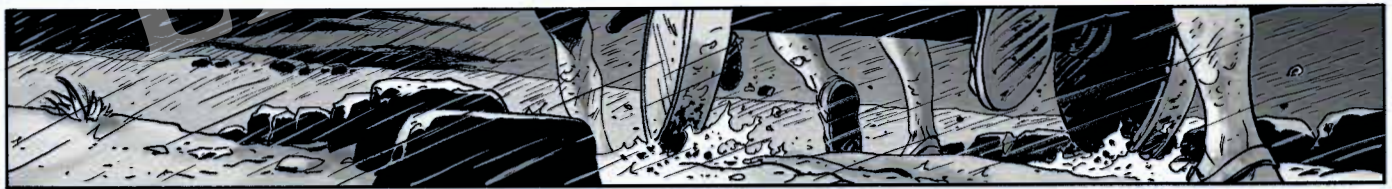
VOORZICHTIG... KIJK, DAAR GAAT SALOMON!

JA. MET DIE EGYPTENAAR, DE TOVENAAR PANEB!

DIE VENT BEZORGT ME DE RILLINGEN! ZE ZEGGEN DAT HIJ DE DODEN TOT LEVEN KAN WEKKEN!

PANEB WAS DE INSTRUCTEUR VAN DE ARCHITECT TOEN HIJ HET LEVENSHUIS IN THEBE BEZOCHT.

ZO GAAT HET ALTIJD. DE MOORDENAARS
VOELEN ZICH ZO BESCHAAMD DAT ZE ELKAAR
VERAFSCHUWEN... IEDER ZIET ZICHZELF
WEERSPIEGELD IN DE ANDER. DAAROM
VLUCHTEN ZE VOOR ELKAAR, WETENDE
DAT ZE VERDOEMD ZIJN.

10

MIJN LOT ONTVOUWT ZICH... KONING DAVID WORDT TER AARDE BESTELD EN ZIJN ZOON SALOMON VOLGT HEM OP.

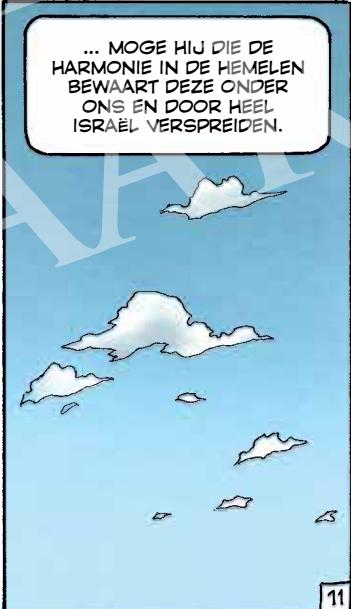
GEHEILIGD EN GEZEGEND IS ZIJN NAAM IN DE WERELD DIE HIJ HEEFT GESCHAPEN NAAR ZIJN WIL. ZIJN KONINKRIJK KOMT, MOGE ZIJN ZALIGHEID BLOEIEN EN DE TIJD VAN DE MESSIAS SPOEDIG AANBREKEN, IN UW LEVEN, IN UW DAGEN, IN DE DAGEN VAN HET HUIS ISRAËL, ZO GEZWIND MOGELIJK...

... MOGE HIJ DIE DE HARMONIE IN DE HEMELN BEWAART DEZE ONDER ONS EN DOOR HEEL ISRAËL VERSPREIDEN.

... OPDAT ONS EN HEEL ISRAËL DE VOLMAAKTE VREDE EN HET VOLMAAKTE GELUK WORDEN GESCHONKEN...

BENT U DAAR ZEKER VAN, MOEDER?

JA, SALOMON. HET WORDT STEEDS LUIDER GEFLUISTERD IN DE GELEDEREN VAN JE VIJANDEN. ADONIA WIL DE LAATSTE VROUW VAN DAVID TOT ZIJN ECHTGENOTE NEMEN. DE PROFEET NATAN HEEFT HET BEVESTIGD...

EEN HUWELIJK MET DE JONGE ABISAG GETUIGT VAN ADONIA'S OPENLIJKE VERLANGEN OM DE TROON TE VEROVEREN!

HIJ TERGT U, MIJN KONING! DIT INSECT ZAL NOOIT STOPPEN MET STEKEN.

INSECTEN VERPLETTER IK, BANAIAS!

ADONIA... EN JOAB, DIE ZIJN TRAWANTEN AANVOERT... IK ZWEER BIJ DE HERE DAT ZE VOOR ZONSONDERGANG ZULLEN STERVEN.

IK BELAST JOU MET DEZE TAAK, MIJN VRIEND. ZORG VOOR EEN SNELLE EXECUTIE... HET IS NIET NODIG OM DIE TWEE VERRADERS TE LATEN LUIDEN.

MIJN ZWAARD ZAL SNEL ZIJN..

DUS IK BOUW MIJN BEWIND OP FUNDAMENTEN VAN BLOED! MAAR DE HEER HEEFT ONS OPGEDRAGEN OM NIET TE DODEN.

JE BENT DE KONING, SALOMON. JOUW HAND BRENGT RECHT EN STRAF. DE MENSEN MOETEN JE LIEFHEBBEN EN VREZEN. DAT IS DE PRIJS VOOR VREDE.

U HEBT ONGETWIJFELD GELIJK, MOEDER. TOCH HEB IK DE SMAAK VAN AS IN MIJN MOND. BEROUW, MISSCHIEN?

EEN KONING MAG GEEN BEROUW HEBBEN, MIJN ZOON.

IK BEN HIER OP BEVEL VAN DE KONING... KIJK DE ANDERE KANT OP, EN WAT JIJ EN JE METGEZELLEN OOK HOREN, KOM NIET TUSSENBEIDE!

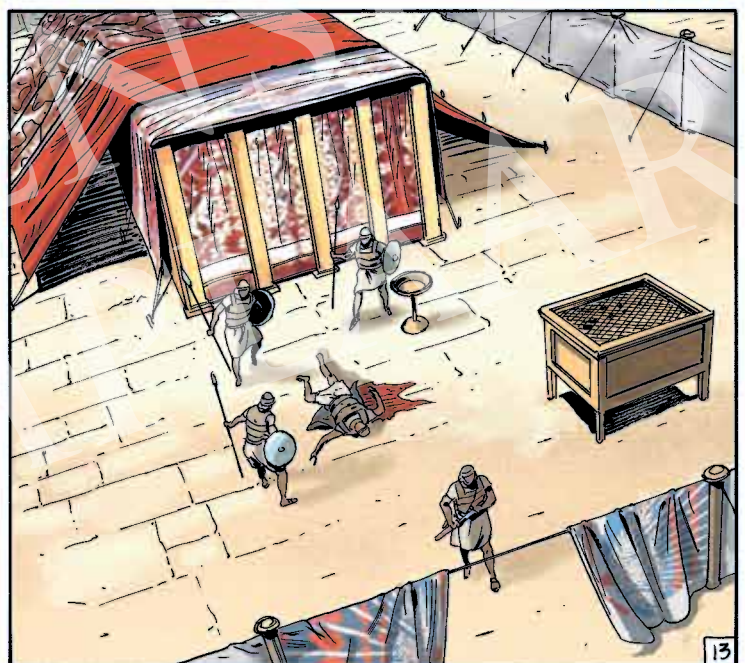
JE ZWAARD IS GETROKKEN... DIE ELLENDIGE MELKMUIL GEDRAAGT ZICH AL ALS EEN VERSTANDIGE KONING! DAT HAD IK NOOIT GEDACHT...

HIJ WORDT EEN GROOT MONARCH!

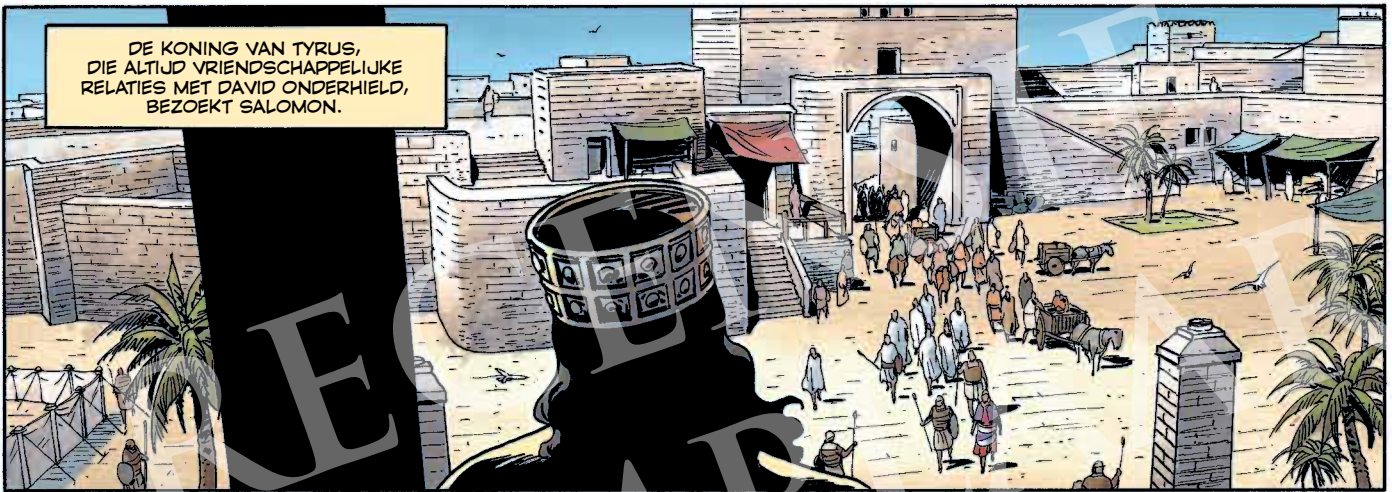

GENERAAL BANAIAS, IK ZOEK ADONIA EN... WAAROM ZIT ER BLOED OP JE ZWAARD?

DAT KOMT GOED UIT, JOAB. ADONIA WACHT OP JE. GA MAAR NAAR HEM TOE!

DE KONING VAN TYRUS,
DIE ALTIJD VRIENDSCHAPPELIJKE
RELATIES MET DAVID ONDERHIELD,
BEZOECT SALOMON.

IK HOORDE DAT JE HET WERK VAN JE VADER
WILT VOORTZETTEN EN EINDELIJK DE GROTE
TEMPEL WILT BOUWEN WAAROVER HIJ
ZO VAAK MET MIJ HEEFT GESPROKEN!

HM... BOVENAL MOET JE
DE MEDEWERKING HEBBEN VAN
DE BESTE ARCHITECTEN.

EEN INGEWIJDE, EEN MEESTER IN DE KUNST
DER BOUWTEKENINGEN... IK KEN ZO'N MAN!

INDERDAAD. EN IK VRAAG UW HULP
OM DEZE TAAK UIT TE VOEREN. IK HEB
WERKLIEDEN NODIG, VEEL WERKLIEDEN!

ZOU HIJ ZICH AAN DIT PROJECT
WILLEN WIJDEN?

HET IS EEN
MERKWAARDIGE
MAN! HIJ LAAT
ZICH ALTIJD
VERGEZELLEN
DOOR EEN
EGYPTISCHE
MEESTER, EEN
SOORT MAGIËR DIE
HEM OVER ALLES
ADVISEERT...

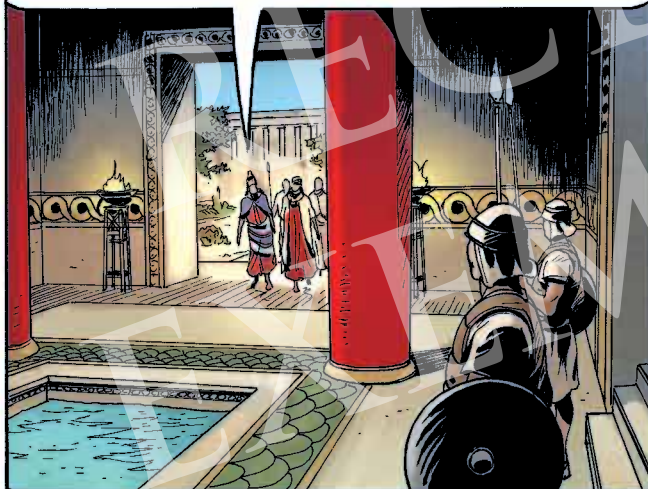
MAAR KUNT U MIJ VERZEKEREN DAT HIJ EEN EXPERT IS
DIE DE GEHEIMEN VAN HET VAK VERSTAAT?

DE BEST BEWAARDE GEHEIMEN UIT HET HART VAN DE
EGYPTISCHE TEMPELS DIE HIJ TIJDENS ZIJN LEERLINGTIJD
BEZOCHT! BOVENDIEN BEHEERST HIJ DE BEWERKING VAN
GOLD, BRONS EN IJZER.

HIJ WEEET HOE JE DE ZWAAR-
STE BOUWBLOKKEN KUNT
OPTILLEN MET WETENSCHAP-
PELIJKE TECHNIEKEN...

DIE MAN WIL IK! GELD SPEELT
GEEN ROL! IK WIL EEN VAKMAN
DIE BEKWAAM EN INGENIEUS IS.
HOE HEET HIJ?

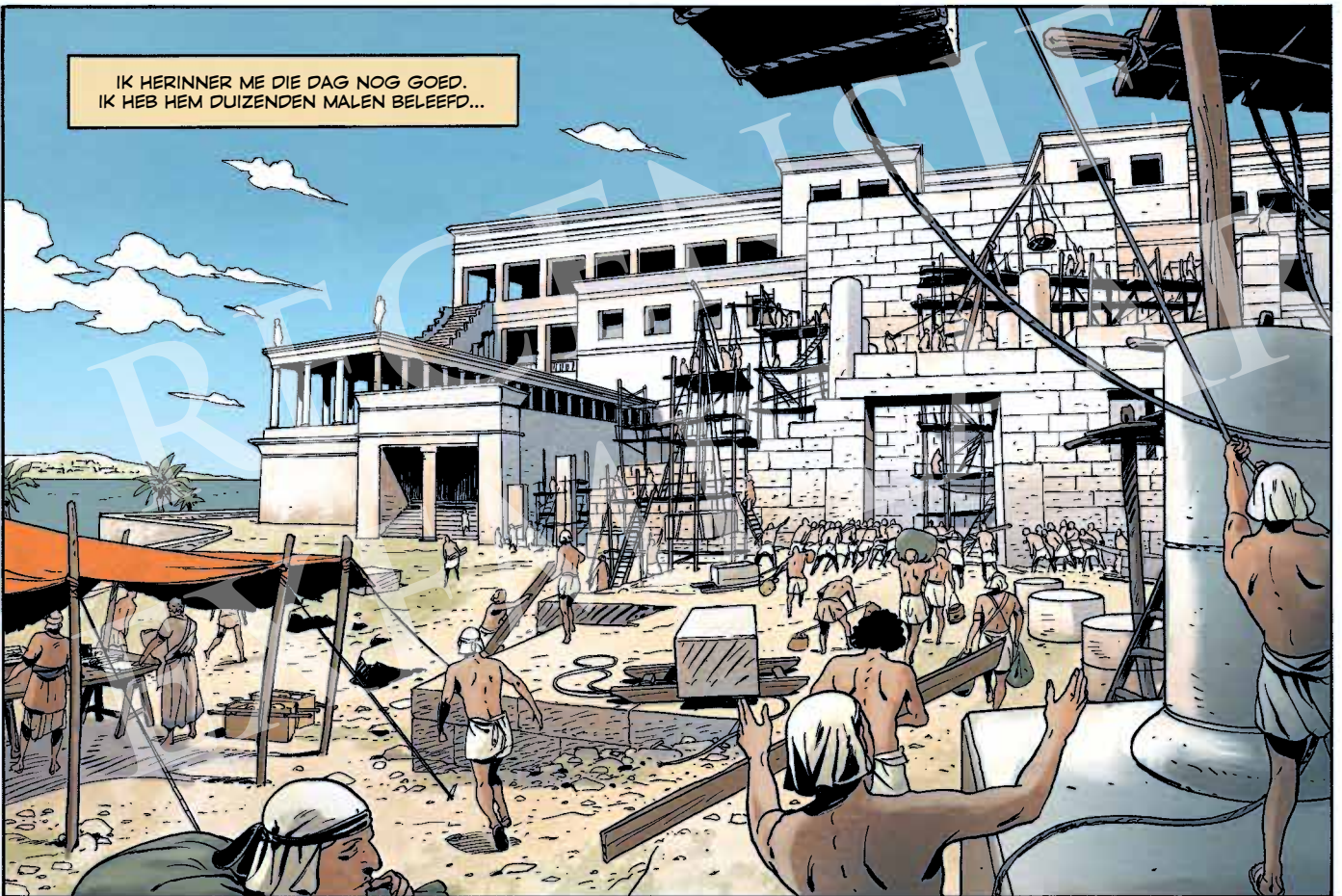
HIRAM! HIJ WORDT OOK WEL DE ZOON VAN DE WEDUWE GENOEMD,
OMDAT ZIJN VADER LANG GELEDEN IS OVERLEDEN.

IK ZAL MET
HEM PRATEN...

IK HERINNER ME DIE DAG NOG GOED.
IK HEB HEM DUIZENDEN MALEN BELEEFD...

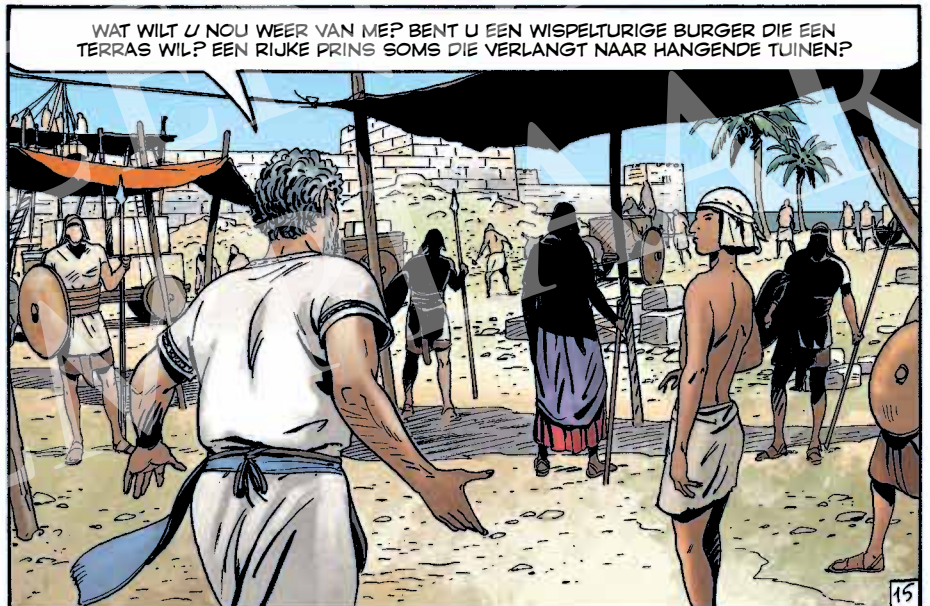
MEESTER HIRAM! ER IS EEN BELANGRIJKE
AFGEZANT DIE U WIL SPREKEN.

MOET IK NOU ECHT VOORT-
DUREND WORDEN GESTOORD?

MEESTER HIRAM HIER, MEESTER HIRAM DAAR!
ALLEEN 'S NACHTS LATEN ZE ME MET RUST!

WAT WILT U NOU WEER VAN MEE? BENT U EEN WISPELTURIGE BURGER DIE EEN
TERRAS WIL? EEN RIJKE PRINS SOMS DIE VERLANGT NAAR HANGENDE TUIJEN?

VOORUIT! WAT IS DAT VOOR NOODGEVAL WAARVOOR IK MIJN WERK MOET ONDERBREKEN?

IK BEN HET, MEESTER HIRAM. IK BEN INCOGNITO GEKOMEN OM DE VOORTGANG VAN UW WERK TE BEKIJKEN...

MAJESTEIT! IK... DACHT DAT...

WEES NIET ZO BEDUUSD. IK WAARDEER JE HELE PERSOONLIJKHEID, DUS OOK DAT JE ZO ONBEHOUVEN BENT ALS EEN RUWE STEEN. IK KOM NET TERUG UIT JERUZALEM, WAAR IK DE JONGE KONING SALOMON EEN BELOFTE HEB GEDAAN.

IK HEB HEM BELOEFD OM WERKLIEDEN TE LEVEREN VOOR DE BOUW VAN ZIJN TEMPEL, EVENALS HOUT, BRONS... EN MIJN BESTE ARCHITECT!

MIJN HEER, U HEEFT HET OVER MIJ! WANT IK BEN UW BESTE ARCHITECT, NIETWAAR?

MAAR DAT IS ONMOGELIJK! DE UITBREIDINGSWERKZAAMHEDEN AAN UW PALEIS ZIJN NOG LANG NIET KLAAR EN...

DAT WERK KAN WORDEN AFGEMAAKT DOOR UW MEEST ERVAREN VOORMAN. DAT IS DE PRIJS VOOR ONZE VRIENDSCHAP MET DE HEBBEEËRS. HET VERBOND TUSSEN DE TWEE KONINKRIJKEN IS EEN GARANTIE VOOR VREDE IN DE REGIO.

GOED... IK BEGRIJP HET.

EEN TEMPEL, ZEI U, MAJESTEIT?

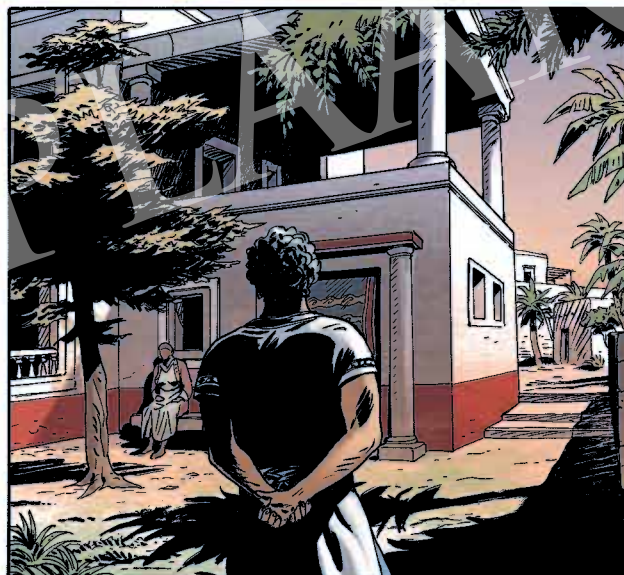
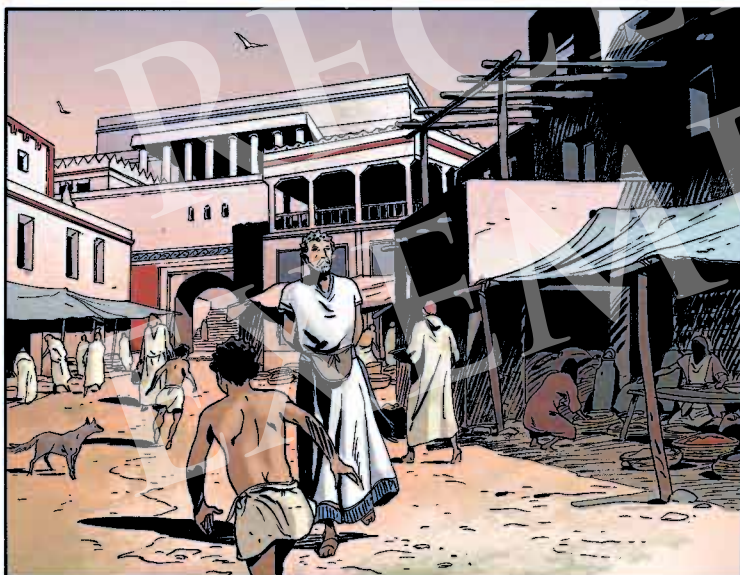
DE MOOISTE... MEEST GRANDIOZE TEMPEL DIE DEZE WERELD OOIIT ZAL ZIEN. HET HUIS VAN GOD WAARIN DE JODEN HET HEILIGE WOORD WILLEN PLAATSEN.

EEN TEMPEL... EEN DROOM VAN HOUT, STEEN EN GOULD. EEN SCHRIJN VOOR EEN MAGNIFIEK MYSTERIE! WAT EEN GEWELDIGE UITDAGING.

EERDER EEN GODDELIJKE OPGAVE, MEESTER HIRAM!

MOEDER, JE OMHELST ME ELKE AVOND ALSOF JE ME AL JAREN NIET MEER HEBT GEZIEN!

DAN VIND JE HET VAST NIET LEUK OM TE HOREN DAT IK BINNENKORT NAAR JERUZALEM MOET OM DAAR OP BEVEL VAN ONZE KONING EEN TEMPEL TE BOUWEN.

JERUZALEM IS NIET ZO VER WEG. IK ZAL JE REGELMATIG OPZOEKEN

MOEDER! JE WEEET HEEL GOED DAT MIJN GOD NAAMLOOS IS. HIJ IS UNIVERSEEL EN NIET GAUW GEKWETST. HIJ EN IK ZIJN TOLERANT OP HET GEBIED VAN GELOOF!

JE BENT ALLES WAT IK NOG HEB... SINDS JE VADER OVERLEED, HOU IK TWEE KEER ZO VEEL VAN JE.

MAAR DAT DUURT JAREN! TEGEN DE TIJD DAT JE TERUG BENT, BEN IK ER NIET MEER.

EEN TEMPEL! JE GAAT EEN TEMPEL OPRICHTEN TER MEERDERE EER EN GLORIE VAN EEN GOD DIE NIET EENS DE JOUWE IS!

DAAR BEGRIP IK NIETS VAN. JE HEBT EEN VREEMDE FILOSOFIE OVERGEHOUDEN AAN JE TALLOZE REIZEN NAAR EGYPTE.

NU JE HET ZEGT, WAAR IS PANEB?

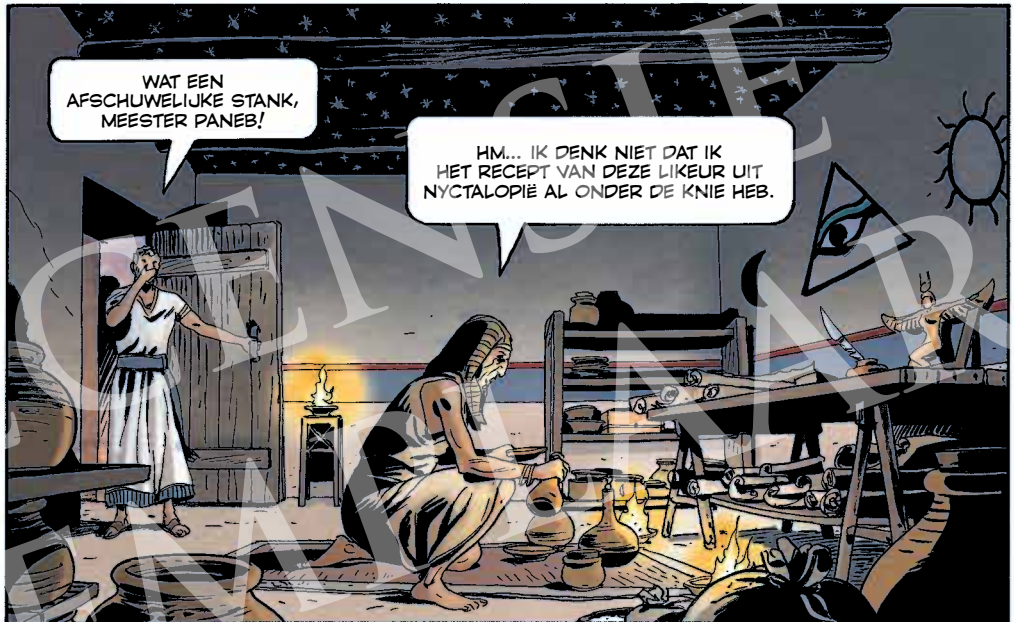
DAT HEET ALCHEMIE, MOEDER. EEN WETENSCHAP DIE AL ZO OUD IS ALS HET BEGIN VAN DE WERELD.

NEE, NIET ALS EEN VADER, MAAR ALS EEN BROEDER!

JOUW EGYPTENAAR HEEFT ZIJN WERKPLAATS DE HELE DAG NIET VERLATEN. HIJ IS VAST NOG BEZIG MET HET BROUWEN VAN TOVERELIXERS!

DAT IS PRECIJS WAT IK ER ZO ENG AAN VIND. IK NEEM AAN DAT HIJ MET JE MEEGAAT NAAR JERUZALEM? HET LIJKT SOMS ALSOF JE HEM ALS EEN VADER BESCHOUWT.

WAT EEN AFSCHUWELIJKE STANK, MEESTER PANEB!

HM... IK DENK NIET DAT IK HET RECEPT VAN DEZE LIKEUR UIT NYCTALOPÏE AL ONDER DE KNIE HEB.

IS HET HANDIG OM DAT 'S NACHTS TE DOEN? DE NACHT IS BEDOELD OM TE RUSTEN. IS HET NIET GEBRUIKELIJK OM VAN HET MIDDAGUUR TOT AAN MIDDERNACHT TE WERKEN?

DAT IS INDERDAAD VOLGENS DE LEER VAN DE BROEDERSCHAP VAN DE BOUWERS VAN DEIR EL-MEDINEH... MAAR IK WORD OUDER EN DE TIJD VLIEGT!

DE KONING KWAM IN HOOGST-EIGEN PERSOON LANGS, MET EEN BIJZONDERE OPDRACHT... DE BOUW VAN DE TEMPEL VAN DE HEBREEËRS!

DAVID DACHT ER AL OVER NA, EN HOEWEL HIJ EEN GROTE HOEVEELHEID MATERIAAL HEEFT VERZAMELD, ONTBEERDE HIJ HET KOSTBARE HOUT VAN SALOMON. HOUT DAT BESTAND IS TEGEN HITTE, REGEN EN KOU ZONDER TE VERWEREN!

EN DAT VINDEN WE IN DE REGIO...

DE TWEE VORSTEN HEBBEN EEN AKKOORD GESLOTEN EN ZIJN EEN HANDELSVERDRAG AANGEGAAN VOOR DE DUUR VAN DE WERKZAAMHEDEN

EN JIJ MAAKT DEEL UIT VAN DAT VERDRAG, HIRAM.

VANWAAR DIE STILTE EN DAT BLEKE GEZICHT? DENK JE DAT IK ME IN ZO'N AVONTUUR ZOU STORTEN ZONDER HET GEZELSCHAP VAN MIJN OUDE LEERMEESTER?

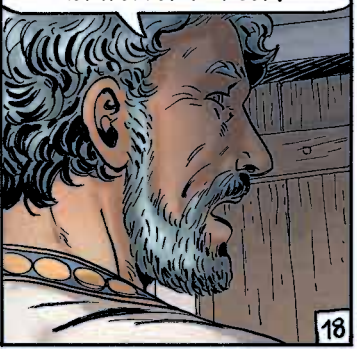
DAT IS HET NIET...

JE WEEET DAT MIJN GEEST SOMS AAN HET HEDEN ONTGLIPT OM ZICH IN DE NABIJE TOEKOMST TE WAGEN, EN IK HEB EEN ONHEILSPELLEND GEVOEL.

DAT IS JE REINSTE, BIJGELOOF, NIETS MEER!

BEREID JE MAAR VOOR, WE VERTREKKEN MORGEN!

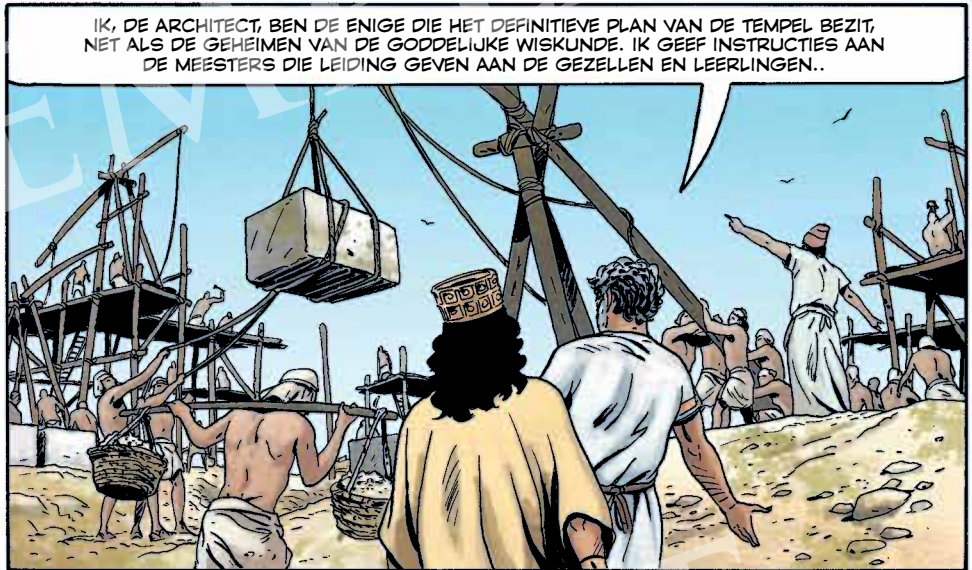

HOE OEFENT U GEZAG UIT OVER ZO VEEL WERKLIEDEN, HIRAMP? ER ZIJN ER HONDERDDUIZENDEN OP DEZE BOUWPLAATS! EN ZE HEBBEN ALLEMAAL HUN EIGEN TAAK! HET ZOU EEN CHAOS MOETEN ZIJN... MAAR ER HEERST ORDE!

IK ORGANISEER HET WERK VOLGENS DE HIËRARCHIE DIE IK LEERDE VAN DE EGYPTISCHE BOUWERS VAN DE DEIR EL-MEDINEH...

IK, DE ARCHITECT, BEN DE ENIGE DIE HET DEFINITIEVE PLAN VAN DE TEMPEL BEZIT, NET ALS DE GEHEIMEN VAN DE GODDELIJKE WISKUNDE. IK GEEF INSTRUCTIES AAN DE MEESTERS DIE LEIDING GEVEN AAN DE GEZELLEN EN LEERLINGEN..

ELKE GRAAD HEEFT ZIJN EIGEN PASWOORD, GREEP EN HERKENNINGSTEKEN.

IK BEGRIJP HET. ZO BENT U ZEKER VAN IEDERS LOYALITEIT EN TOEWIJDING.

DUS DE KENNIS WORDT VERSPREID OP BASIS VAN DESKUNDIGHEID.

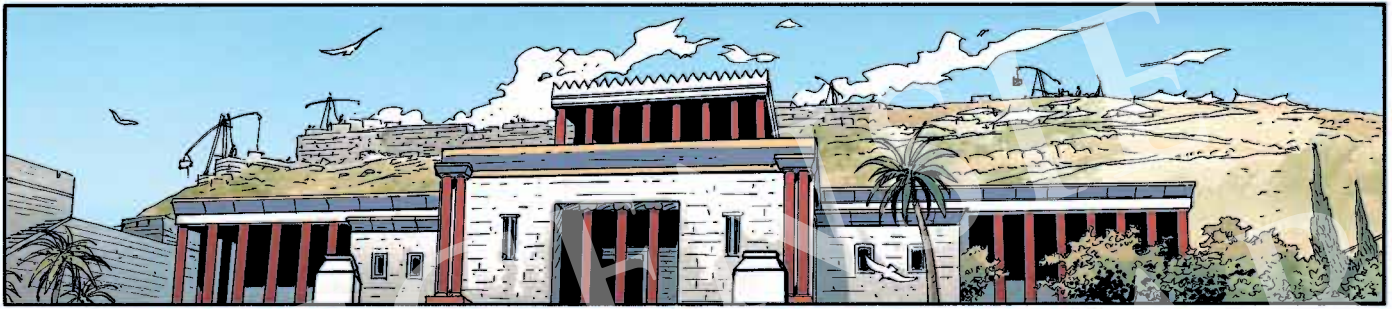

EN IEMAND WORDT HERKEND AAN HET PASWOORD DAT HIJ MOET GEVEN OM ZIJN SALARIS UITBETAALD TE KRIJGEN.

U BENT EEN OPMERKELIJK MAN, MEESTER HIRAM. KOM, VERGEZEL ME NAAR HET PALEIS. IK WIL U IETS MYSTERIEUS LATEN ZIEN DAT IK GRAAG IN DE CONSTRUCTIE ZOU LATEN PLAATSEN.

U MAAKT ME NIEUWSGIERIG!

OPEN DEZE KIST DIE MIJN VADER ME BIJ ZIJN DOOD NALIET, EN KIJK WAT ERIN ZIT.

IS DAT NIET EEN STUK VERSTEENDE LAVA, HEER?

INDERDAAD. DRAAI HEM OM EN JE ZULT ZIEN DAT ER TEKENS IN ZIJN GEGRAVEERD.

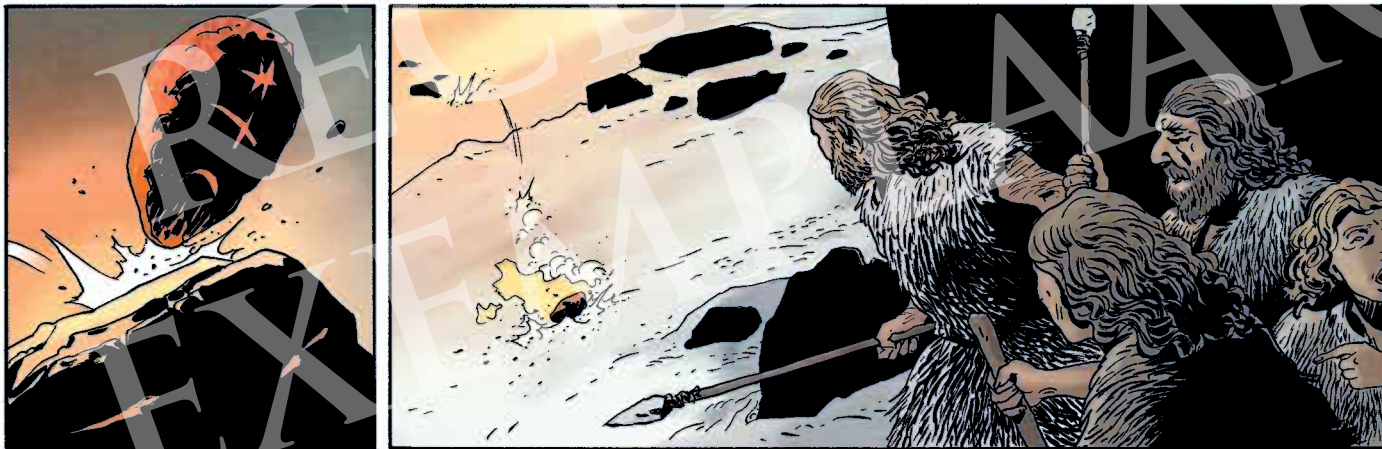
IK ZIE ZE INDERDAAD. WAAR KOMEN ZE VANDAAN? WIE HEEFT ZE GEMAAKT?

GEEN MENSELIJKE HANDEN! HOOR WAT DAVID ME TOEVERTROUWDE...

HET GAAT OVER EEN TRADITIE DIE TERUGGAAT TOT DE ALLERDONKERSTE TIJD... DE DAGERAAD VAN DE MENSHEID.

HET IS ZONDER TWIJFEL EEN BOODSCHAP VAN GOD, LANG VOORDAT HIJ ZIJN WETTEN AAN ONS DICTEERDE. EN HOEWEL WE DE BETEKENIS NIET VOLLEDIG KUNNEN DOORGRONDEN, MOET HET IN DE FUNDAMENTEN VAN ZIJN HUIS WORDEN OPGENOMEN.

DE STER... DIE VERTEGENWOORDIGT UW VOLK EN UW GELOOF, MAAR WAT BETEKENT HET KRUIS? EN DIE HALVE MAAN?

HOOR JE DAT, PANEB? HET LIJKT WEL ALSOF ER MENSEN AAN HET SCHREEUWEN EN VECHTEN ZIJN!

DAT IS NOGAL ONGEBRUIKELIJK... MEESTAL ZINGEN ZE OP DE DAG WAAROP ZE WORDEN UITBETAALD.

MEESTER HIRAM! MEESTER HIRAM! DE GEZELLEN HEBBEN DE KOLDER IN DE KOP! HET IS VEILIGER OM DE SALARISSEN NIET UIT TE BETALEN TOT DE GEMOEDEREN ZIJN BEDAARD!

WAT WILLEN ZEP MEER BROOD EN KAAS? EEN LANGERE MIDDAGPAUZE?

HET IS ERGER! VEEL ERGER!

JULLIE MEESTERS GEHOORZAMEN DE ARCHITECT SLAAFS ALS BLINDE SCHAPEN! NOU, WIJ, DE GEZELLEN, EISEN EINDELIJK ONS DEEL OP, VOOR ONS BLOED, ONS ZWEET EN ONZE TRANEN, VERDOMME!

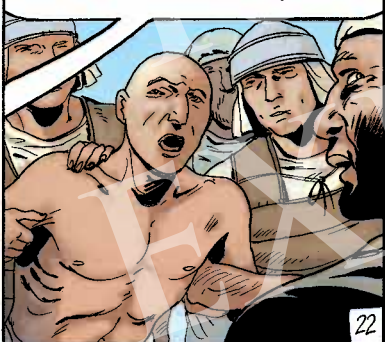

JULLIE DEELP ONDANKBAREN! JULLIE WORDEN BETAALD NAAR GELANG JULLIE KENNIS EN VAARDIGHEDEN!

JIJ HEBT MAKKELIJK PRATEN OMDAT JE HET MEESTERSCHAP AL HEBT BEREIKT! HOE VAAK HEB JE DE HIELEN MOETEN LIKKEN VAN DE ARCHITECT OM DIE PROMOTIE TE KRIJGEN?

HIJ DANKT DIE GRAAD NIET AAN ZIJN WOORDEN, MAAR AAN ZIJN VERDIENSTEN!

WAT IS JE NAAM, GEZEL?

IK HEET ABBHEN.

EN WAAR KLAAG JIJ OVER, ABBHEN?

EH... DE MEESTERS KRIJGEN EEN DERDE MEER BETAALD DAN DE GEZELLEN, MENEER HIRAM!

HEBBIEN WIJ ER SOMS GEEN TIJD IN GESTOKEN? WAAROM GEEFT U ONS HET PASWOORD VAN DE MEESTER NIET?

DAT KOMT METTERTIJD WEL, GEEN ZORGEN. IK ZAL JE VERTELLEN HOE JE IN EEN HOGERE GRAAD KOMT...

EEN VERZOEK DAARTOE WORDT INGEDIEND DOOR DE OPZIENER VAN JE BOUWPLAATS. EEN RAAD VAN WIJZE MANNEN WAARVAN IK DE VOORZITTER BEN, GEEFT DAAR EEN ANTWOORD OP NA EEN PROEVE VAN BEKWAAMHEID.

EN NU TERUG IN DE RIJ OM JE SALARIS IN ONTVANGST TE NEMEN, GEZEL.

DIE VERVLOEKTE TYREENSE TOVENAAR!

MET ZIJN EGYPTISCHE HOND DIE HEM ALS EEN SCHADUW VOLGT.

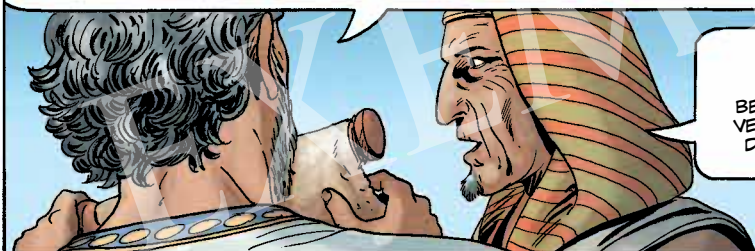

HIRAM IS MAAR EEN BLAASKAAK DIE ZIJN GEHEIMEN GEBRUIKT OM ONS IN ZIJN MACHT TE HOUDEN!

GEHEIMEN KUN JE UIT IEMAND TREKKEN ALS EEN ROTTE KIES!

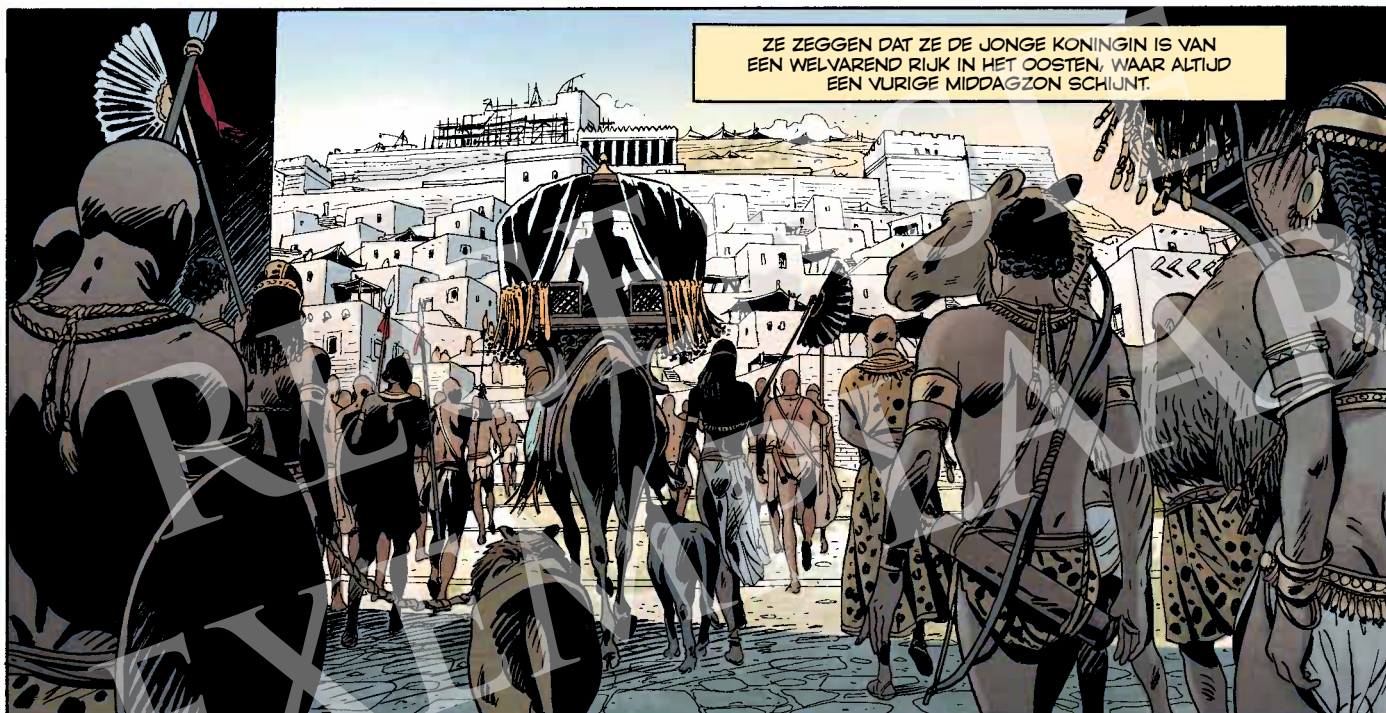
WAT STA JE DAAR TE DROMEN, BESTE VRIEND? JE BENT TOCH NIET VAN STREEK DOOR DAT ARMZALIGE OPSTANDJE? DAT WAS MAAR EEN STORM IN EEN GLAS WATER!

ER ZAT ANDERS BEHOORLIJK VEEL HAAT IN DAT GLAS.

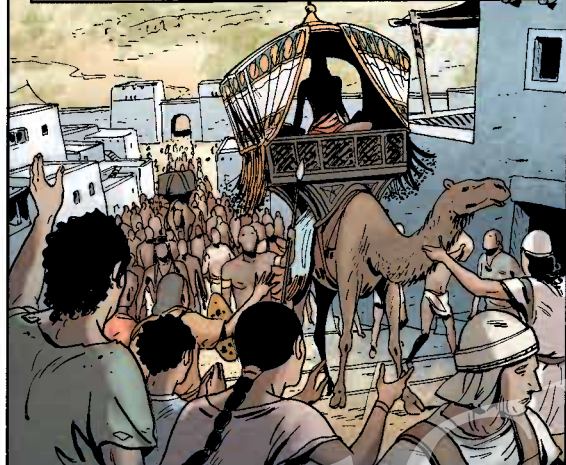
EN DAT VOORSPELT NIET VEEL GOEDS.

ZE ZEGGEN DAT ZE DE JONGE KONINGIN IS VAN EEN WELVAREND RIJK IN HET OOSTEN, WAAR ALTIJD EEN VURIGE MIDDAGZON SCHIJNT.

HAAR NAAM IS BILQIS. ZE KOMT UIT MARIB, DE RIJKE HOOFDSTAD VAN SHEBA, EN WENST EEN ONDERHOUD MET KONING SALOMON OM EEN BELANGRIJK HANDELSVERDRAG TE BESPREKEN.

BILQIS HEEFT HET MONOPOLIE OP DE SPECERIJEN- EN GOUDHANDEL. ZE STAAT NIET ALLEEN BEKEND ALS EEN FORMIDABELE ONDERHANDELAAR, MAAR OOK ALS DE PERSONIFICATIE VAN WIJSHEID, KRACHT EN SCHOONHEID.

WELKOM, BILQIS, KONINGIN VAN SHEBA, WAARVAN DE GLORIE EN MACHT ZICH UITSTREKT OVER HET HELE OOSTELIJKE DEEL VAN SANAA! BESCHOUW MIJN HUIS ALS DAT VAN EEN BROEDER.

IK DANK U UIT NAAM VAN MIJN VOLK, KONING SALOMON. UW FAAM IS WIJD VERBREID...

U WORDT ALOM GEPREZEN VOOR UW LOFTUITINGEN EN GELOOF IN UW GOD. IK ZAG DE BOUWPLAATS WAAR ALLE REIZIGERS OVER PRATEN, EN STOND VERSTELD VAN HET ENORME AANTAL MENSEN DAT ER AAN HET WERK IS. WELKE ARCHITECT KAN ZO'N ONTWERP BEDENKEN?

MIJN ARCHITECT... HIJ HEET HIRAM EN KOMT UIT TYRUS, WAAR HIJ WORDT GEROEMD OM ZIJN ENORME INTELLIGENTIE EN IMMENSE KENNIS.

U KUNT VANAVOND MET HEM KENNISMAKEN, WANT IK HEB HEM UITGENODIGD VOOR HET BANKET DAT IK TER ERE VAN U GEEF.

IK KAN NIET WACHTEN OM DE KUNSTENAAR TE ONTMOETEN DIE ZO'N COMPLEX WERK KAN UITVOEREN!

IK HEB NOG NOOIT ZO'N MOOIE VROU GEZIEN. DIE KONINGIN MOET WEL HET EVENBEELD VAN EVA ZELF ZIJN, JONGENS!

IK TWIJFEL ER NIET AAN, BANAIAS. IK DOE ME TEGOOD AAN HAAR SCHOONHEID TOT IK GEEN HONGER MEER HEB...

ZIE JIJ WAT IK ZIE? HET LIJKT EROP DAT ZE NIET ONGEVOELIG IS VOOR DE SOBERE CHARME VAN DE ARCHITECT.

JE HEBT GELIJK. ZE HOUDT NIET OP NAAR HEM TE KIJKEN EN TE GLIMLACHEN.

ONDERTUSSEN PROBEERT SALOMON, DIE VEEL JONGER EN KNAPPER IS DAN HIRAM, ER STEEDS TUSSEN TE KOMEN!

WILT U MIJ VERONTSCHULDIGEN, MAJESTEIT? IK MOET DE TAFEL EVEN VERLATEN.

NET ZO VERGEEFS ALS IEDER ANDER DIE HET PROBEERT.

ZO PLOTSSELING? MIDDEN IN EEN GESPREK?

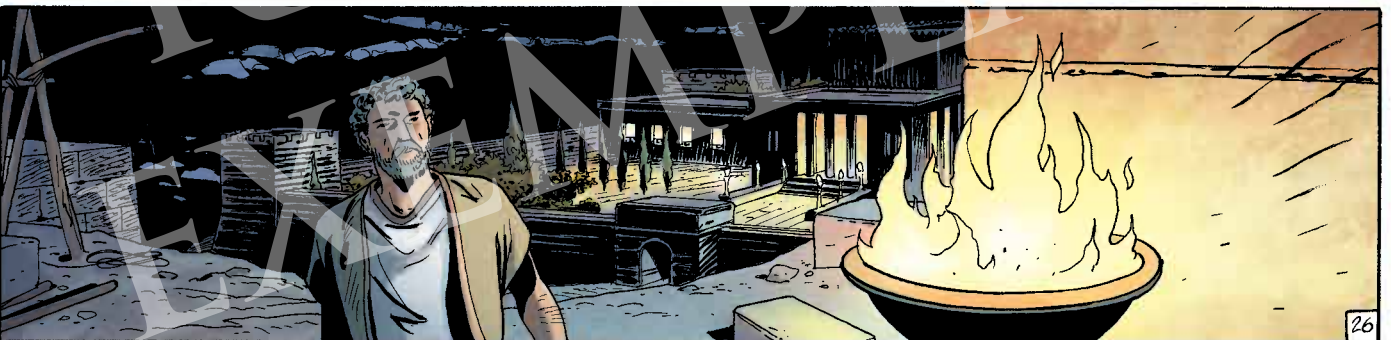
WAT IS ER MET HEMP HIJ GAAT WEG TERWIJL HET BANKET NOG LANG NIET VOORBIJ IS EN WE NOG MIDDEN IN EEN GESPREK ZITTEN!

IK HEB U GEWAARSCHUWD, BILQIS! HIRAM IS EEN VREEMDE VOGEL MET EIGENAARDIGE GEWOONTES...

HIJ INSPECTEERT DE BOUWPLAATS ALTIJD OP HET MIDDAGUUR EN OM MIDDERNACHT, DAT IS ZIJN VASTE RITUEEL.*

* IN DE NEDERLANDSE TRADITIE IS ER ALLEEN SPRAKE VAN EEN BEZOEK AAN DE WERKPLAATS ALS DE ZON HAAR HOOGSTE PUNT HEEFT BEREIKT.

AH, JIJ BENT HET, PANEH! VERVEELDE JE JE BIJ HET BANKET?

IK MAAK ME ZORGEN ALS JE ALLEEN NAAR DE TEMPEL GAAT, HIRAM...

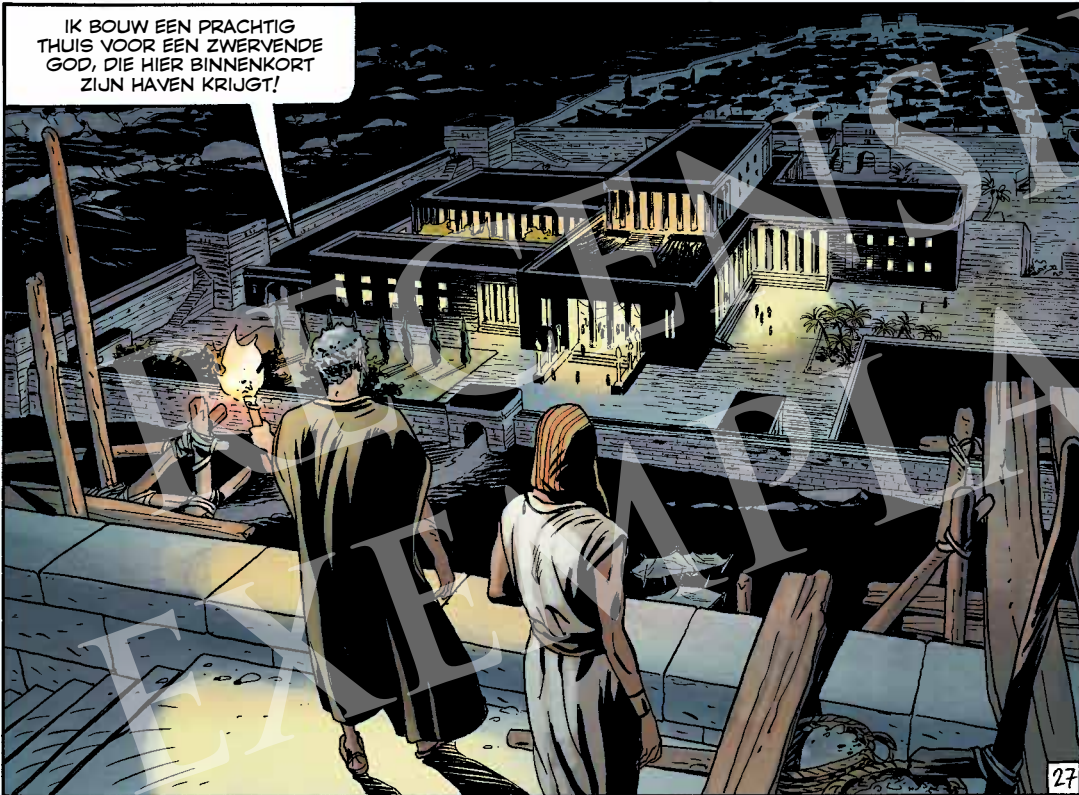

WAAROM?

IK WORD AL ENIGE TIJD GEPLAAGD DOOR VRESELIJKE VISIOENEN. IK ZIE JE BLOED OVER DE TEGELS STROMEN...

JE BENT ALTIJD AL EEN DOEMDENKER GEWEEST, LIEVE VRIEND! VERGEET DIE BOZE DROMEN EN GENIET VAN DE FRISSE STILTE VAN DE NACHT...

IK BOUW EEN PRACHTIG THUIS VOOR EEN ZWERVENDE GOD, DIE HIER BINNENKORT ZIJN HAVEN KRIJGT!

ELKE AVOND... OP HETZELFDE TIJDSTIP! MAAR MEESTAL IS HIJ ALLEEN...

EN, ABHEN, WAART DE BOUWMEESTER
WEER EENS ALS EEN SPOOK DOOR DE
ZALEN VAN ZIJN TEMPEL?

NET ALS GISTEREN! EN EERGISTEREN! NET ALS
ALTIJD! EN DAT AL BIJNA VIJF JAAR!

VIJF JAAR... EN WIJ ZIJN NOG
STEEDS GEZELLEN!

HIRAM LAAT ONS BOETEN VOOR DAT
OPSTANDJE VAN JAREN GELEDEN
DOOR ONS VAST TE ZETTEN IN
DEZE ONDERGESCHIKTE GRAAD.

INDERDAAD! HIJ ONTHOUDT ONS HET
PASWOORD VAN DE MEESTERS...

HOE LANG MOETEN WE
NOG WACHTEN TOT WE
VAN HIRAMS WRAAKZUCHT
ZIJN VERLOST?

NET ZOLANG ALS DE
HOOGMOED VAN DE
TOVENAAR GROOT IS!

IK HOOP DAT
HIJ STIKT IN DIE
ARROGANTIE VAN HEM!

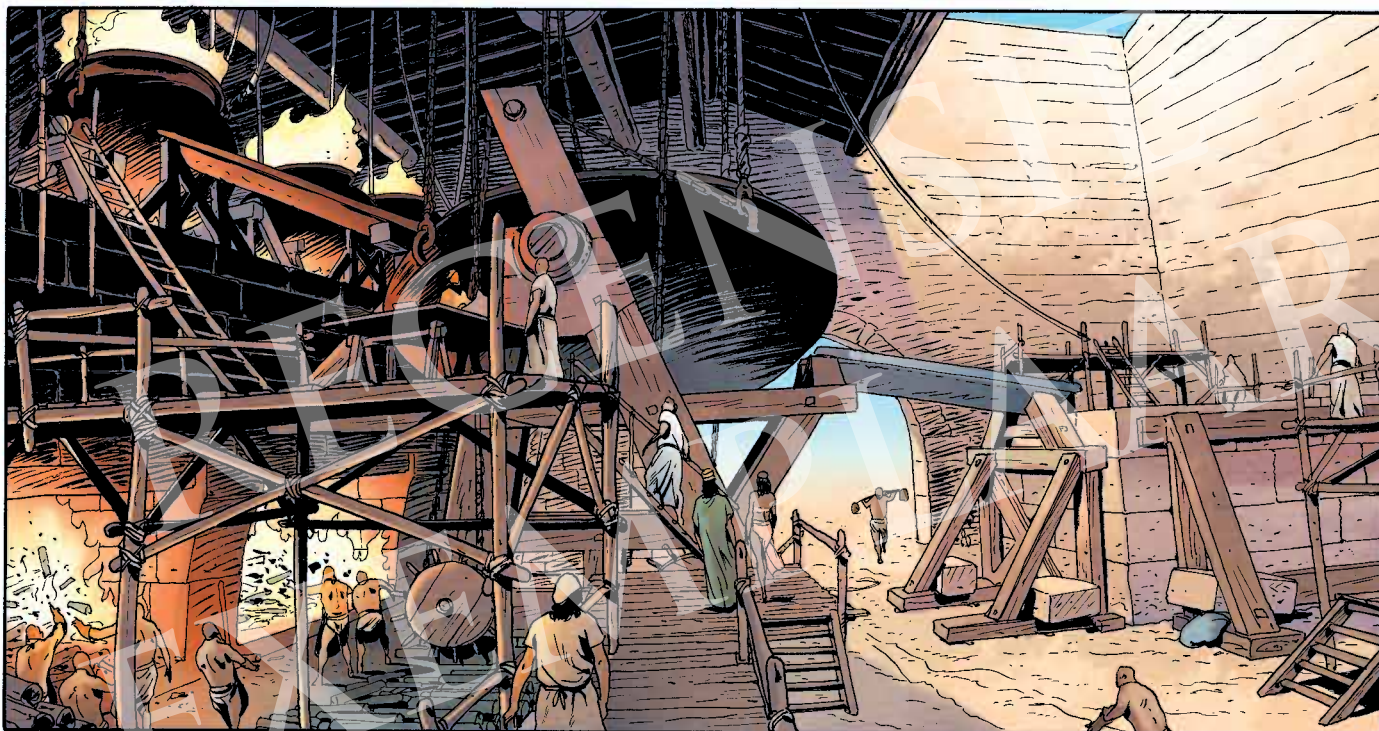
... EN DAARMEE HUN GEHEIMEN
EN PRIVILEGES...

MAAR SALOMON HOUDT VAN HEM ALS
EEN BROEDER EN HEEFT MEER RESPECT
VOOR HEM DAN VOOR GOD ZELF.
MOETEN WE HEM NIET IN DISKREDIET
BRENGEN BIJ DE KONING?

HM... IK DENK DAT IK EEN
IDEE HEB! LUISTER...

DE KOPEREN ZEE ZAL UITSTEKEN BOVEN HET PLEIN VOOR DE TEMPEL ZOALS U WILDE, MIJN KONING... DE PRIESTERS ZULLEN DAAR HUN WASSINGEN DOEN EN HUN OFFERINSTRUMENTEN ZUIVEREN.

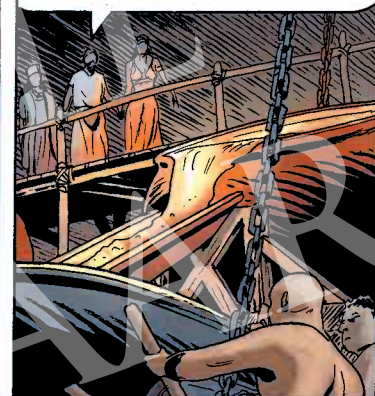
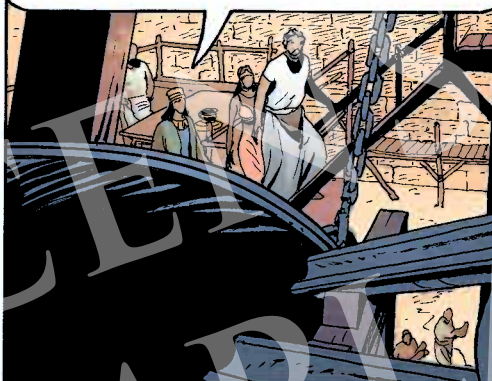
HET BEKKEN HEeft EEN DIAMETER VAN TIEN EL EN WORDT GEDRAGEN DOOR TWAALF OSSEN, HET WATER STROOMT UIT EEN FONTEIN IN DRIE BASSINS... DE OSSEN VORMEN VIER GROEPEN VAN DRIE, GERICHT OP HET NOORDEN, WESTEN, ZUIDEN EN OOSTEN.

ER IS NOG NOOIT EEN STUK VAN DIT FORMAAT GEGOTEN! IK HIELD DAT VOOR ONMOGELIJK.

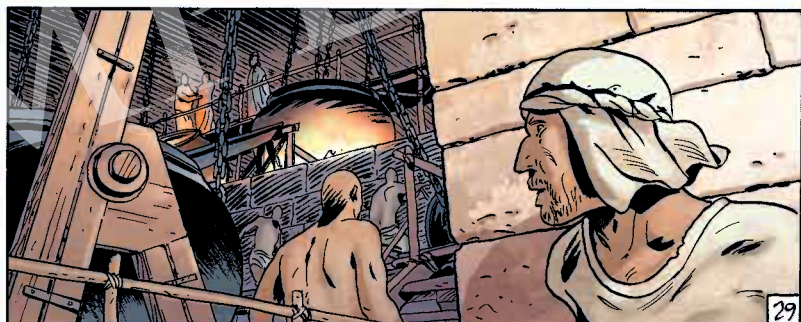

HIRAM HEERST OVER ZOWEL HET LEVEND VUUR ALS LEVENLOZE MATERIE... HIJ IS DE WAARDIGE ERFGENAAM VAN TUBAL-KAÏN, DE EERSTE SMID DIE IN ONS HEILIGE BOEK WORDT GENOEMD.

KIJK, WE DOEN ONTELBAAR VEEL TESTEN OM HET STERKST MOGELIJKE BRONS TE KRIJGEN.

NEE, MAJESTEIT! NIET TE DICHTBIJ KOMEN, U ZOU ZICH KUNNEN BRANDEN AAN DE GESMOLTEN VIJLSSELKORRELS.

KIJK, ROMVEL IS WEER TERUG!

IK STERF VAN DE DORST!
WAT EEN HITTE IS HET
DAAR IN DIE OVEN...

VERTEL! HEB JE IETS
ONTDEKT DAT NUTTIG IS
VOOR JE PLAN?

NOU EN OF! HIRAM GAF DE KONINGIN
VAN SHEBA EEN RONDEIDING DOOR DE
SMIDSE MET SALOMON. OH, WAT WAS
HIJ TROTS, DIE ARCHITECT!

JA, EN VERDER?

BILQIS WIL ERBIJ ZIJN
WANNEER DE KOPEREN
ZEE WORDT GEGOTEN.
DIT IS ONZE KANS, EN
NIET ALLEEN OM HIRAM IN
DISKREDIET TE BRENGEN...

... MAAR OOK OM ONS VAN DIE
VERLEIDSTER TE ONTDOEN!

WAT?

WAAROM NIET? ZE IS EEN HEKS. EEN
TOVENARES DIE ONWAARDIGE GODEN
AANBIJDT. EEN BELEDIGING VOOR DE HEER.

EN HIRAM ZAL DE SCHULD KRIJGEN!
VOOR SALOMON ZAL HIJ DE
VERANTWOORDELIJKE ZIJN!

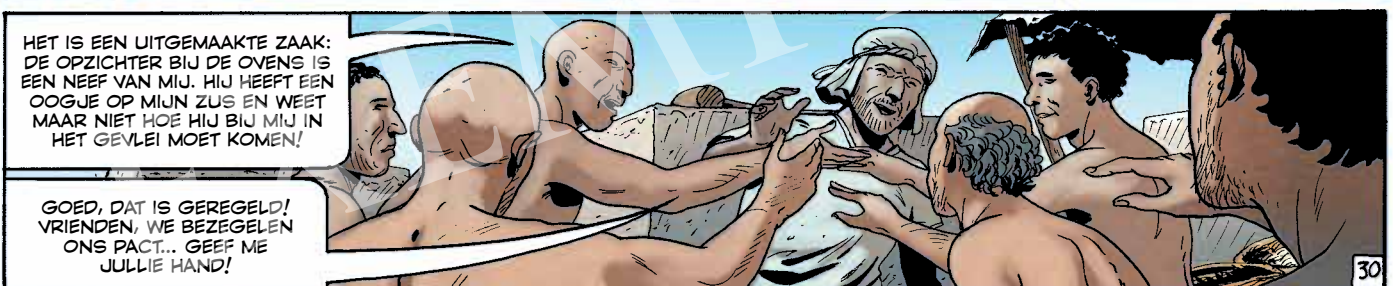

NATUURLIJK...
OVERDUIDELIJK! VERBLIND
DOOR ZIJN AMBITIE OM
ALLES GROTER EN MOOIER
TE MAKEN, ZAL HIJ DE
PLOTSELINGE UITZETTING
VAN DE LEGERING
VERKEERD HEBBEN
INGESCHAT!

WE MOETEN DE
HULP VAN DE GIETERS
INROEPEN OM DE BOEL
TE SABOTEREN.

JE WILT DE KONINGIN VERMOORDEN?

HET IS EEN UITGEMAAKTE ZAAK:
DE OPZICHTER BIJ DE OVENS IS
EEN NEEF VAN MIJ. HIJ HEEFT EEN
OOGJE OP MIJN ZUS EN WEET
MAAR NIET HOE HIJ BIJ MIJ IN
HET GEVLEI MOET KOMEN!

GOED, DAT IS GEREGLD!
VRIENDEN, WE BEZEGELEN
ONS PACT... GEEF ME
JULLIE HAND!

IS ZIJ NIET DE MOOIESTE VROUW DIE WE OOIIT HEBBEN MOGEN ONTMOETEN?

IK GEEF TOE...

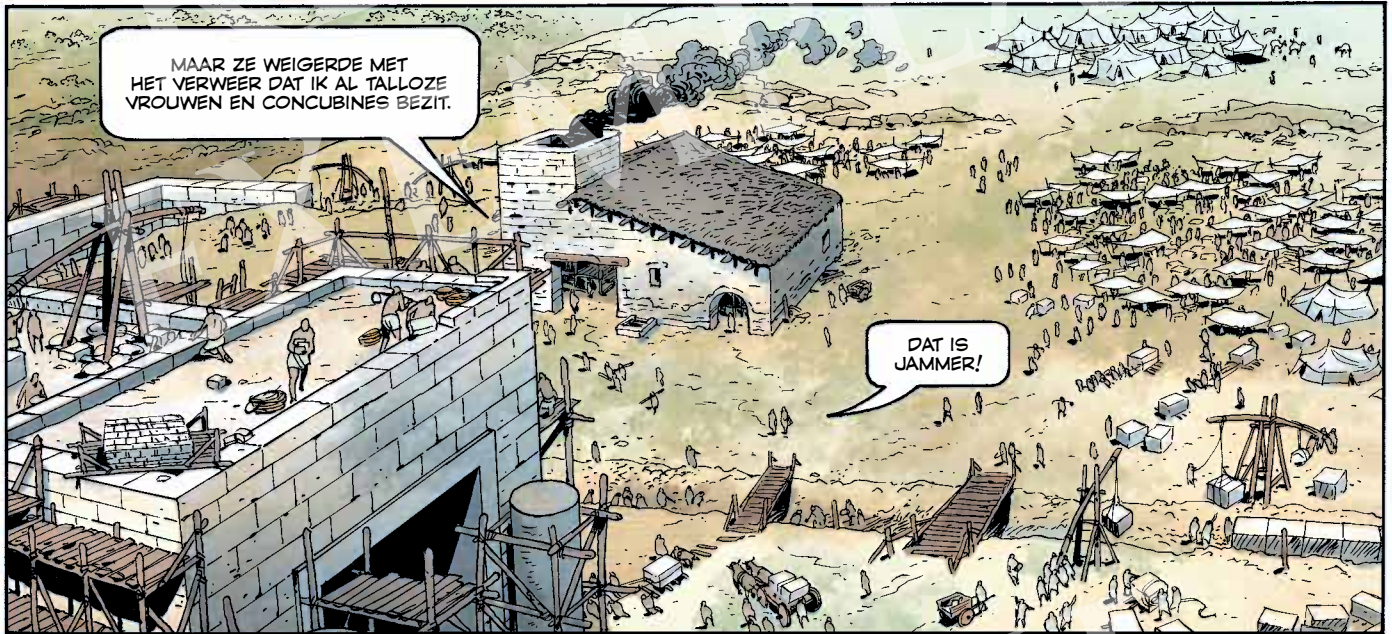
EN HAAR ZIEL IS AL NET ZO MOOI ALS HAAR LICHAAM. HAAR MORELE WAARDEN, HAAR HOGE INTELLIGENTIE, HAAR SCHERPZINNIGHEID...

HM, ALS WE AL HAAR KWALITEITEN WILLEN BENOEMEN, DAN ZIJN WE DE REST VAN DAG NOG WEL EVEN BEZIG, MIJN VRIEND!

IK MOET JE BEKENNEN DAT IK HAAR HEB VOORGESTELD MIJN VROUW TE WORDEN. ONZE VERENIGING ZOU EEN GARANTIE ZIJN VOOR EEN LANGDURIGE VREDE TUSSEN ONZE TWEE NATIES, TOCH?

DAT... DAT DENK IK INDERDAAD.

MAAR ZE WEIGERDE MET HET VERWEER DAT IK AL TALLOZE VROUWEN EN CONCUBINES BEZIT.

DAT IS JAMMER!

HYPOCRISIE STAAT U NIET, MEESTER HIRAM! U BENT MAAR WAT BLIJ DAT ZE ME AFWEES, ONTKEN HET MAAR NIET!

MIJN HEER!

BILGIS WAARDEERT U, U INTRIGEERT HAAR! DAT IS WAARSCHIJNLIJK DE REDEN DAT ZE HAAR VERBLIJF IN JERUZALEM VERLENGT!

IK DACHT VANWEGE DE ZAKEN DIE U MET HAAR DEED... DE HANDELSVERDRAGEN...

KOM OP, DAT IS ALLEMAAL AL DAGEN ACHTER DE RUG! DE KONINGIN VAN SHEBA KAN NAAR HAAR PALEIS TERUGKEREN WANNEER ZE MAAR WIL.

JOUW BOUWWERKEN MAKEN INDRUK OP HAAR. ZE STAAT VERSTELD VAN JE TALENTEN EN BESCHOUWT JE ALS EEN GOD!

IK BEN GEVLEID. MAAR HET IS SCHROMELIJK OVERDREVEN.

GAAT U DAN NIET VERDER MET UW GROTE WERK? HET GIETEN VAN DE KOPEREN ZEEP EEN PROJECT DAT ZO COMPLEX IS DAT U DE ENIGE TER WERELD BENT DIE DIT KAN UITVOEREN!

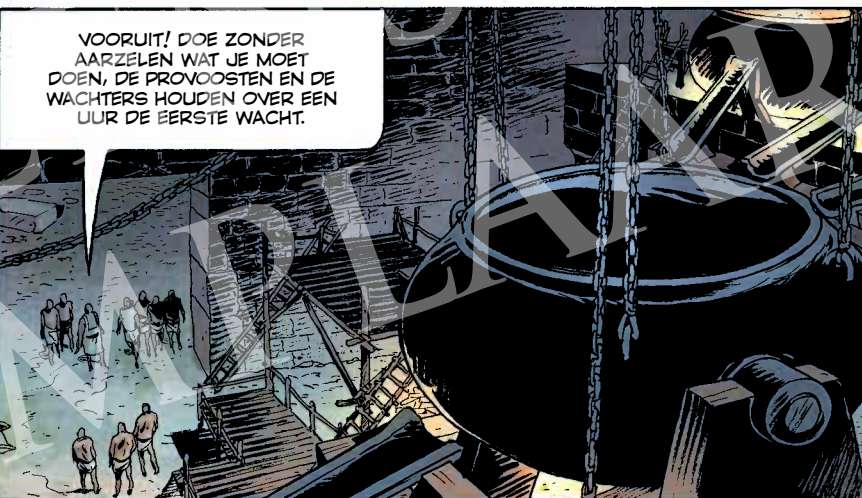

NEEM JE VERANTWOORDELIJKHEID VOOR JE MANNEN, NEEF?

NET ALS JIJZELF, ROMVEL! JE HEBT VAN HEN NIETS TE VREZEN.

VOORUIT! DOE ZONDER AARZELEN WAT JE MOET DOEN, DE PROVOOSTEN EN DE WACHTERS HOUDEN OVER EEN UUR DE EERSTE WACHT.

HIER ZIJN DRIE STEVIGE KERELS DIE JE EEN HANDJE ZULLEN HELPEN. DENK MAAR ALVAST NA OVER HUN BELONING. ZWEEET HEEFT ZIJN PRIJS!

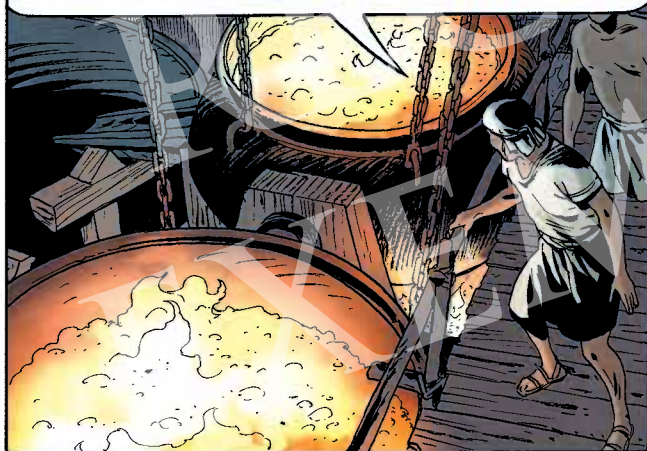
ZE KRIJGEN ELK EEN DEEL VAN ONS VOLGENDE LOON.

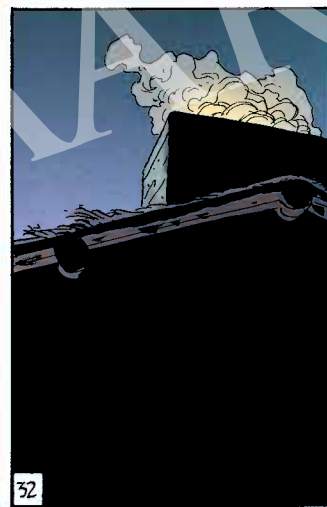
LATEN WE OM TE BEGINNEN DIE DWARSBALKEN EENS DOORTREKKEN, ZE ZULLEN SNEL BREKEN ALS ZE WORDEN BLOOTGESTELD AAN DE VLAMMEN.

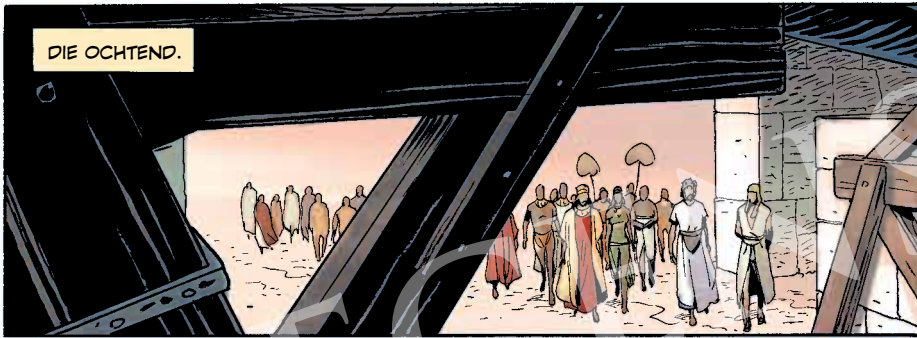

WE MENGEN DIE ZWAVELHOUDENDE LAVA MET GIETIJZER...

WANNEER DE KETEL DAN INEENZAKT, ONTSTAAT ER EEN STORTVLOED VAN MAGMA DIE ALLES OP ZIJN PAD MEESLEURT.

DIE OCHTEND.

IK ZIE JE NOOIT MEER LACHEN, PANEB !
JE BEN NOG SOMBERDER DAN DE PUT
DER VERLOREN ZIELEN!

HET SPIJT ME, HIRAM... MAAR...
WEES OP JE HOEDE, BROEDER!

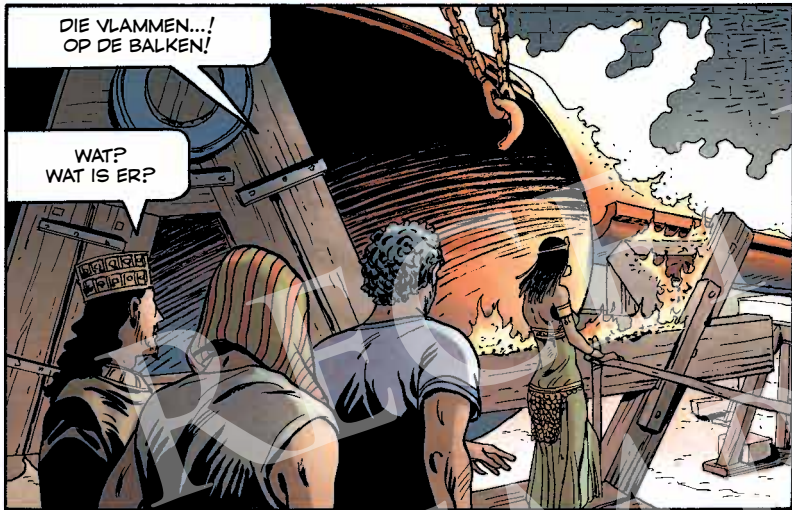

JE BLIJFT ME ALDOOR WAARSCHUWEN SINDS WE IN JERUZALEM
ZIJN. GEEF TOCH TOE DAT IK HIER VOORAL GLORIE HEB GEVONDEN.
DE TEMPEL WORDT BINNENKORT VOLTOOID, SALOMON IS MIJN
VRIEND GEWORDEN EN... EN BILQIS...

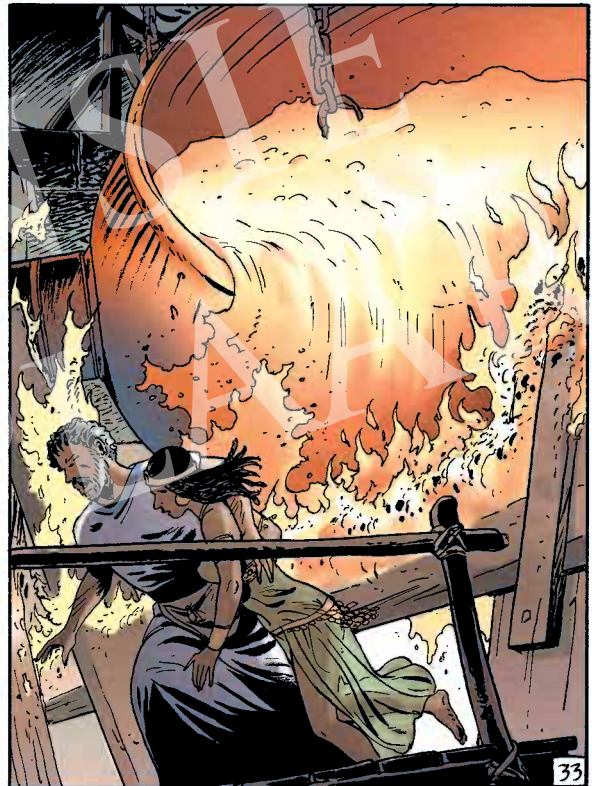
EN BILQIS WIJKT NIET VAN UW ZIJDE! JULLIE
VERSLINDEN ELKAAR MET JULLIE OGEN.

VALT HET
ZO OP?

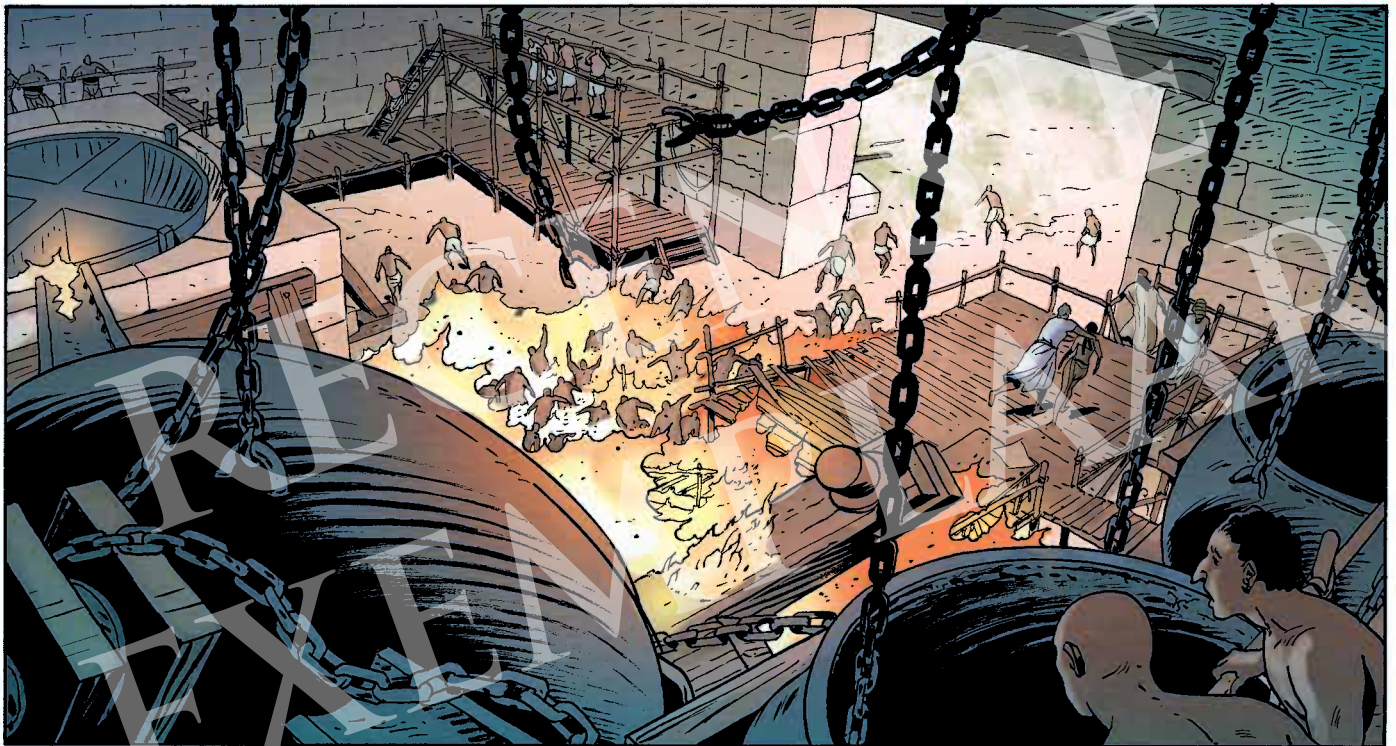

DIE VLAMMEN...!
OP DE BALKEN!

WAT?
WAT IS ER?

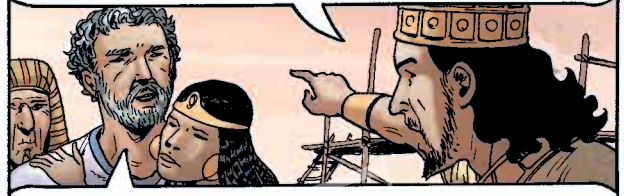
MAJESTEIT, ACHTERUIT ! DE KETEL GAAT...

U BENT VEILIG,
MIJN KONINGIN!

U ZULT ZICH MOETEN VERANTWOORDEN
VOOR DIT ONGELUK, MEESTER HIRAM!

U VERZEKERDE MIJ DAT ALLE NOODZAKELIJKE
MAATREGELEN VOOR DE VOLTOOIING VAN DIT WERK
WAREN GENOMEN! EN UW ONHANDIGHEID HEEFT
ONZE GAST BIJNA HET LEVEN GEKOST!

MIJ TREFT GEEN ENKELE BLAAM, MAJESTEIT!

DE CONSTRUCTIE DIE DE KETEL DRAAGT IS OP ZO'N MANIER
DOORGETROKKEN DAT ZE WEL VLAM MOEST VATTEN!

BEDOELT U SOMS DAT...?

IK WEET WEL ZEKER DAT HET EEN AANSLAG WAS!

VERGEEF ME MIJN WOEDE-UITBARSTING,
MEESTER HIRAM, EN LAAT ME UW
HELDHAFTIGHEID PRIJZEN.

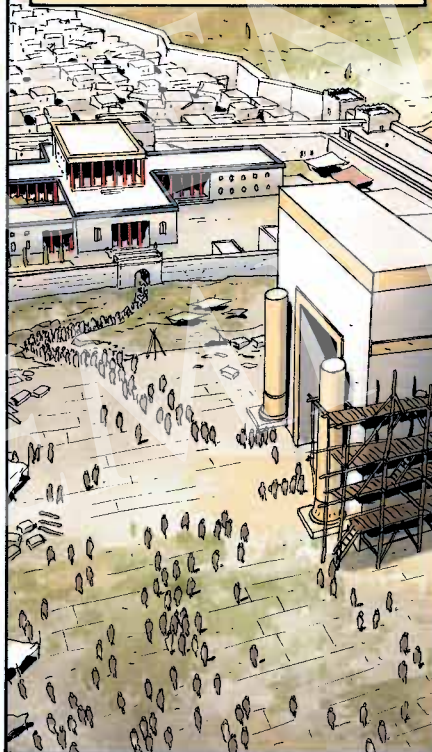
IK HEB MIJN LEVEN AAN ZIJN KARAKTER
EN MOED TE DANKEN! IK BEN HEM VOOR
EELUWIG DANK VERSCHULDIGD.

34

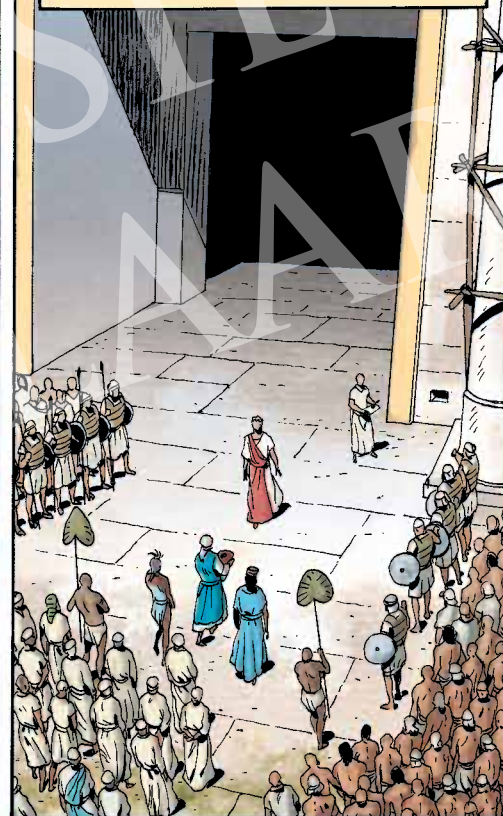
SALOMON STELDE EEN ONDERZOEK IN...

ZELF ONDERVROEG IK DE MEESTERS EN DE PROVOOSTEN, ZONDER SUCCES. TOEN WAS HET MOMENT DAAR OM DE LAVASTEEN IN DE OOSTELIJK MUUR VAN DE TEMPEL TE PLAATSEN...

HET WAS DE WENS VAN DE KONING DAT DIT EEN HEILIGE PLECHTIGHEID ZOU WORDEN. HIJ NODIGDE ZIJN ONDERDANEN UIT VOOR DE CEREMONIE...

... EN BEWEEFS MIJ DE EER DE STEEN ZELF IN DE HOLTE VAN DE MUUR TE MOGEN PLAATSEN.

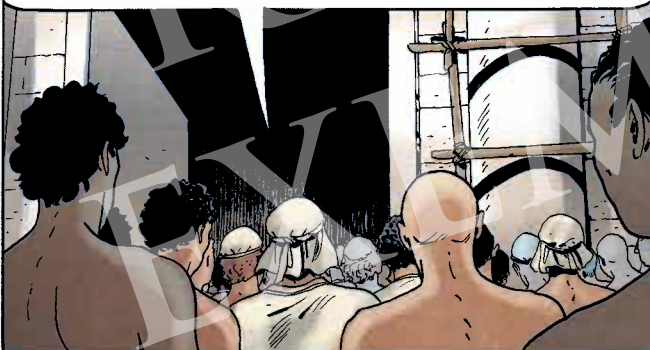

MET DEZE DAAD ONDERTEKENT U UW WERK, MEESTER HIRAM! U BENT EEN MET HET HUIS VAN GOD.

DIT ZAL BOVENAL EEN TEMPEL DER HUMANITEIT ZIJN, MAJESTEIT!

DAAR GING ONZE KANS OP EEN OVERWINNING! DE HOER VAN SHEBA HAD NU EEN HOOPJE AS MOETEN ZIJN, EN HIRAM HAD MOETEN ZITTEN WEGROTTEN IN DE GEVANGENIS!

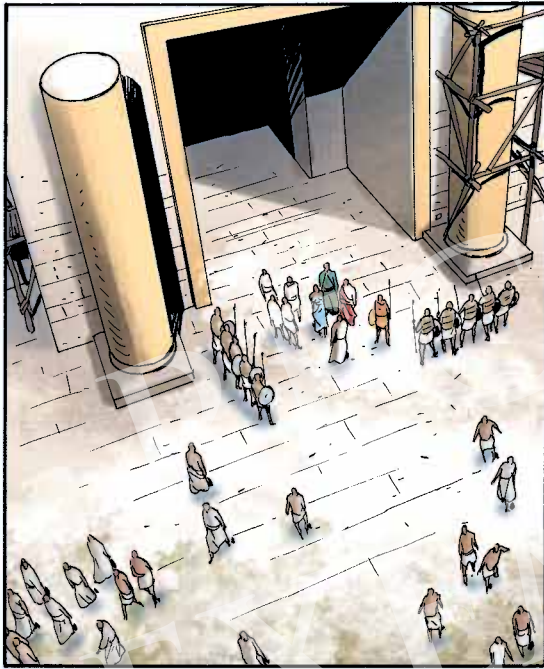
JA, WE HEBBEN JAMMERLIJK GEFaald! SALOMONS BEWONDERING VOOR HIRAM IS ALLEEN MAAR GROTER GEWORDEN.

GEDULD, VRIENDEN...

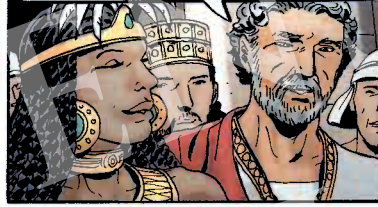

35

ZIJN JULLIE MANNEN ZO BANG VOOR DE DOOD DAT JULLIE TEMPELS BOUWEN TER JULLIE NAGEDACHTENIS?

HET IS GEEN ANGST... HET IS DE WENS OM IETS OVER TE BRENGEN!

HOU JE ALLEEN MAAR VAN STENEN TEMPELS? DIE VAN VLEES BEZITTEN OOK HUN TABERNAKEL... HET HEILIGE DER HEILIGEN!

DAT IS VOOR HET EERST DAT EEN VROUW U NEGEERT, MIJN HEER!

JA, BANAIAS, MAAR HET IS GOED ZO. HIRAM VERDIENT EEN KONINGIN... DE MOOIESTE EN DE WIJSTE!

ZE ZEGGEN DAT JE KLAAR BENT OM TE VERTREKKEN...

DE BELANGEN VAN MIJN KONINKRIJK VEREISEN MIJN AANWEZIGHEID. JA, IK GA JERUZALEM BINNENKORT VERLATEN.

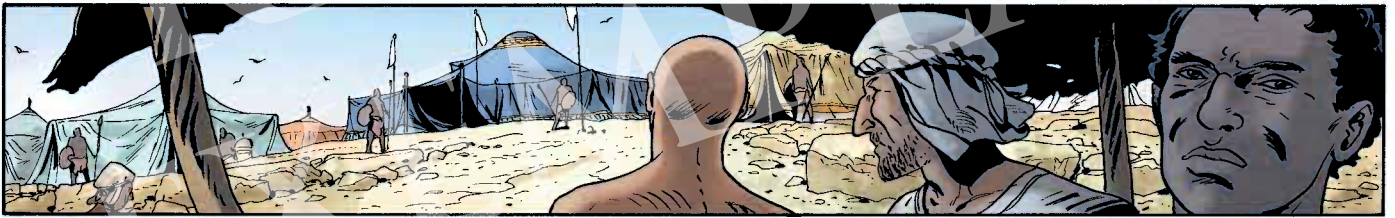
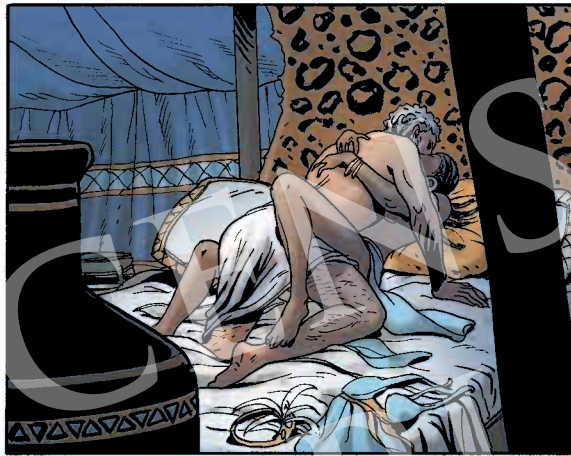

MAAR WE HEBBEN NOG WEL EVEN TIJD OM...

OM...?

ELKAAR LIEF TE HEBBEN!

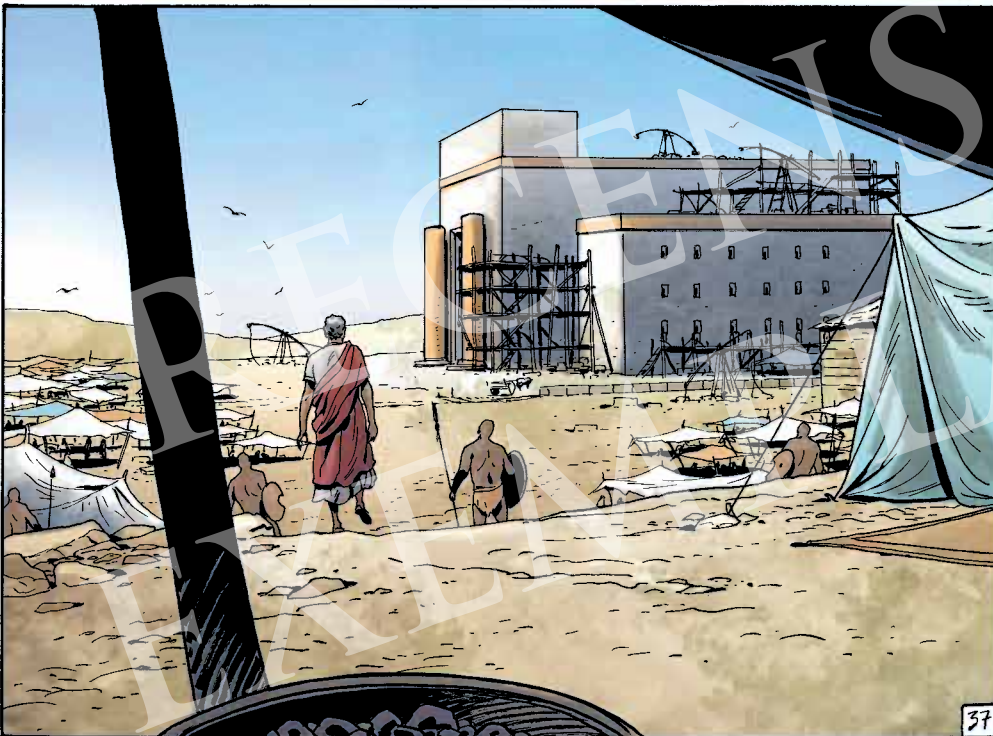

DE ZON STAAT OP ZIJN HOOGST. DE ARBEIDERS PAUZEREN EN...

GA! ONDERBREEK JE RITUEEL NIET VOOR MIJ. KOM WEER HIER BIJ MIJ WANNEER JE JE RONDJE OVER DE BOUWPLAATS HEBT GEMAAKT.

IK WACHT OP JE, HIRAM...

WE KUNNEN HEM DE PAS AFSNIJDEN ALS WE VIA DE WERKPLAATSEN VAN DE TIMMERLIEDEN GAAN. SNEL!

IK KRIJG HET VERMOEDEN DAT DE TEMPEL NIET LEEG IS, OMDAT IK HET GEVOEL HEB EEN DROOM TE BELEVEN DIE AL DUIZEND KEER IS HERHAALD...

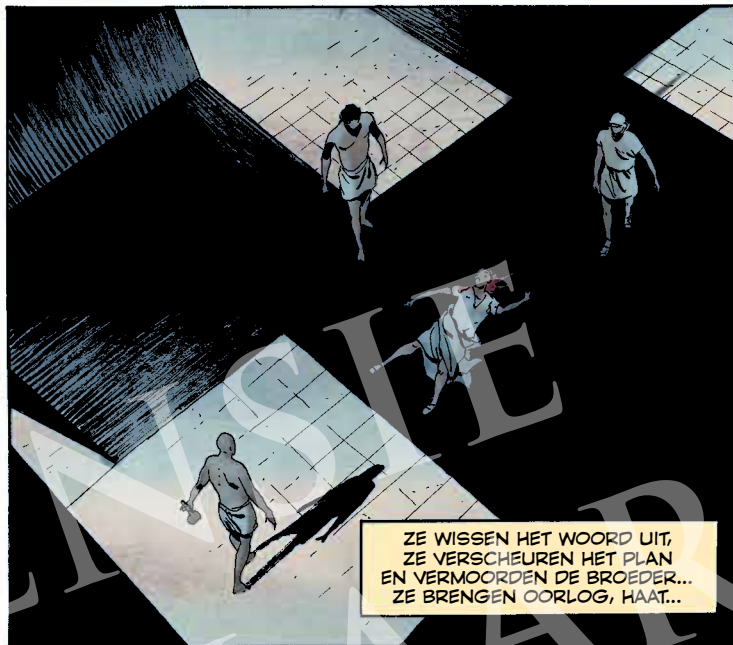
ZE ZIJN MET ZIJN DRIEËN. OM BEURTEN DUIKEN ZE OP OM TE VOORKOMEN DAT IK VLUCHT... ZE EISEN VAN ME DAT IK HET GEHEIM VAN DE MEESTERS VERRAAD DOOR HEN HET PASWOORD TE GEVEN...

IK HERKEN ZE... ZE VERTEGENWOORDIGEN AL HET VERWERPELIJKE IN DE MENS! ZE HETEN JUBELOS, ABBHEN EN ROMVEL...

MAAR ZE HEBBEN IN HET VERLEDEN TALLOZE NAMEN GEHAD EN ZULLEN ER IN DE TOEKOMST NOG VEEL MEER DRAGEN... KAIN, SETH... JUDAS...

ZE WISSEN HET WOORD UIT, ZE VERSCHEUREN HET PLAN EN VERMOORDEN DE BROEDER... ZE BRENGEN OORLOG, HAAT...

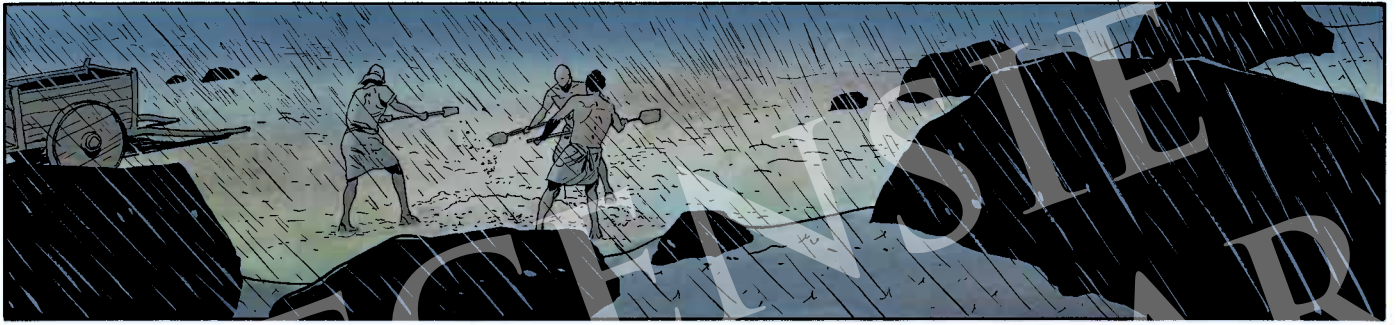
ZE ZIJN HET FANATISME, DE ONWETENDHEID EN DE AMBITIE...

ZIJ ZIJN DE DUISTERNIS!

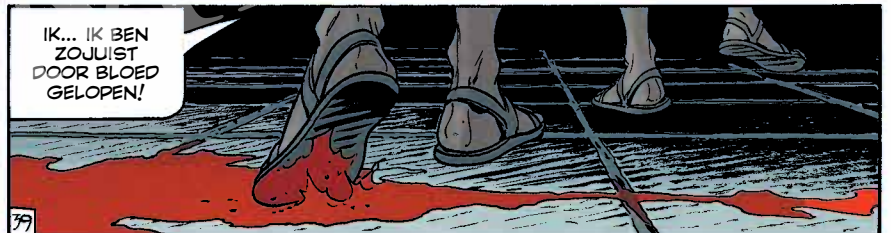
LATEN WE UIT ELKAAR GAAN... ZODRA SALOMON VAN ONZE MISDAAD HOORT, ZAL HIJ ALLES IN HET WERK STELLEN OM ONS TE VINDEN EN TE STRAFFEN.

ZIJN SOLDATEN MOGEN ONS NOOIT TE PAKKEN KRIJGEN! WE MOETEN HEEL VER VAN HIER VLUCHTEN EN ONDERDUIKEN!

DE PRIJS DIE WE MOETEN BETALEN ZAL ZWAAR ZIJN! WE ZULLEN WORDEN GEVILD EN ONTHOOFD!

MAJESTEIT, DE DOOD IS DEZE MUREN BINNEN GESLOPEN...IK KAN ZIJN NACHTELIJKE GEUR RUIKEN!

IK... IK BEN ZOJUIST DOOR BLOED GELOPEN!

DAAR! DIE MOKER ZIT ONDER HET BLOED!

HIER IS
EEN WINKELHAAK
BESMEURD!

ER IS GEEN TWIJFEL MOGELIJK,
ER IS HIRAM IETS OVERKOMEN!
IK BEN DE BAND DIE ONS VERENIGDE
KWIJT! DE DRAAD IS GEBROKEN!
IK... IK KAN ZIJN GEEST
NIET MEER VINDEN...

**MEESTER HIRAM!
MIJN BROEDER!**

HET HEEFT GEEN
ZIN HEM TE ROEPEN,
MAJESTEIT, U MOET DE
FEITEN ONDER OGEN
ZIEN. HIRAM WERD
VERMOORD EN ZIJN
LICHAAM IS MEE-
GENOMEN DOOR ZIJN
AANVALLERS... DIE, TE
OORDELEN NAAR DE
GEREEDSCHAPPEN DIE
ZIJN ACHTERGELATEN,
TOT DE KASTE VAN DE
GEZELLEN BEHOREN.

SALOMON, MEESTER HIRAM
ZEI ME DAT HIJ TERUG ZOU
KOMEN EN...

BILQIS, MIJN
VRIENDIN...

WAT IS ER? JULLIE KIJKEN ALLEBEI
INEENS ZO DROEVIG! WAAR IS HIRAM?

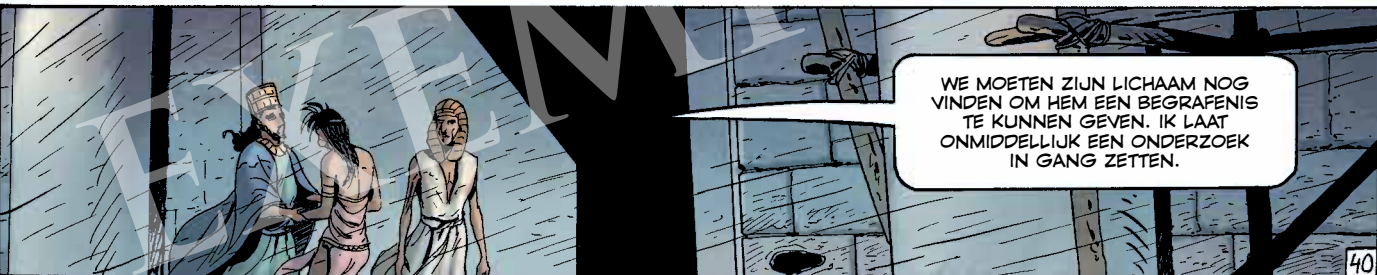
ALLES WIJST EROP DAT HIJ
IS VERMOORD TIJDENS ZIJN
INSPECTIE VAN DE TEMPEL. DE
TEGELS ZIJN BEDEKT MET BLOED
EN HIJ IS NERGENS TE VINDEN.

DAT IS ONMOGELIJK!
EEN MAN ALS HIJ KAN NIET STERVEN! NIET HIJ...

WE MOETEN ZIJN LICHAAM NOG
VINDEN OM HEM EEN BEGRAFENIS
TE KUNNEN GEVEN. IK LAAT
ONMIDDELIJK EEN ONDERZOEK
IN GANG ZETTEN.

SALOMONS MANNEN DOORKRUISEN AL WEKEN HET LAND... EN HIER ZIJN ZE DAN, TERWIJL ZE ALS ZANDRATTEN DE WOESTIJN DOORZOEKEN.

IK BETWIJFEL OF WE OOIET HET LICHAAM VAN DE ARCHITECT ZULLEN VINDEN. HOE Zouden WE DAT MOETEN DOEN?

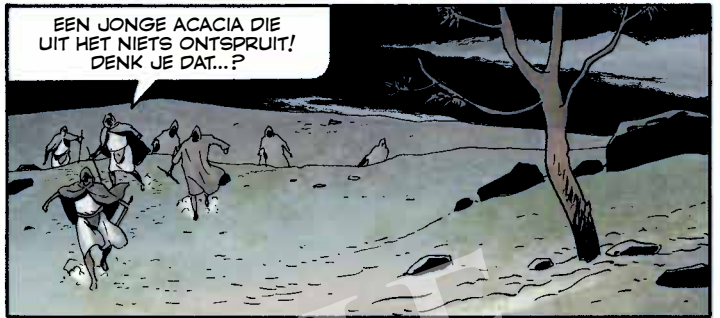

TENZIJ...

JA... EEN TEKEN!
BROEDERS, KIJK!

EEN JONGE ACACIA DIE
UIT HET NIETS ONTSPRUIT!
DENK JE DAT...?

GRAAF! GRAAF UIT ALLE MACHT!
ER IS EEN REDEN WAAROM DIE SCHEUT
VOOR DEZE PLEK HEEFT GEKOZEN.

HET VLEES VERLAAT
DE BEENDEREN...

ALLES VALT UIITEEN...

LIEVE HEER, DAT IS MEESTER HIRAM...
HELP ME MET HET WEGHALEN VAN HET ZAND!

ZEVEN MEESTERS HEBBEN ME DAN EINDELIJK GEVONDEN IN DE WOESTIJN NA EEN LANGE ZOEKTOCHT WAARBIJ ZE, ONTMOEDIGD, VELE KEREN BIJNA OPGAVEN...

DE KONING, DIE ZOVEEL VAN ME HOUDT DAT HIJ MIJ ZIJN BROEDER NOEMT, HUILT BIJ HET ZIEN VAN MIJN KARIGE OVERBLIJFSELEN...

HIJ OMHELST ME EN KUST ME ALSOF HIJ HOOPT DAT DE RESTEN VAN MIJN ZIEL ZO IN HEM ZULLEN VOORTLEVEN...

BRENG HEM NAAR HET PALEIS EN LAAT DE KONINGIN VAN SHEBA WETEN DAT DE EERWAARDE HIRAM TERUG IS IN JERUZALEM!

IK HOOR ALLE ARBEIDERS OP DE BOUWPLAATS STEUNEN EN JAMMEREN. METSELAARS, TIMMERLIEDEN, EN BEELDHOEWERS WENDEN ZICH TOT GOD. WAAROM WILDE HIJ DAT IK STIERF? LEERLINGEN, GEZELLEN EN MEESTERS, ALLEN VOELEN ZE ZICH WEEF!

42

DAN VANG IK HAAR SUBTIELE GEUR OP... EEN ZIJDEZACHTE MENGELING VAN VANILLE, BALSEM EN SANDELHOUT... BILQIS!

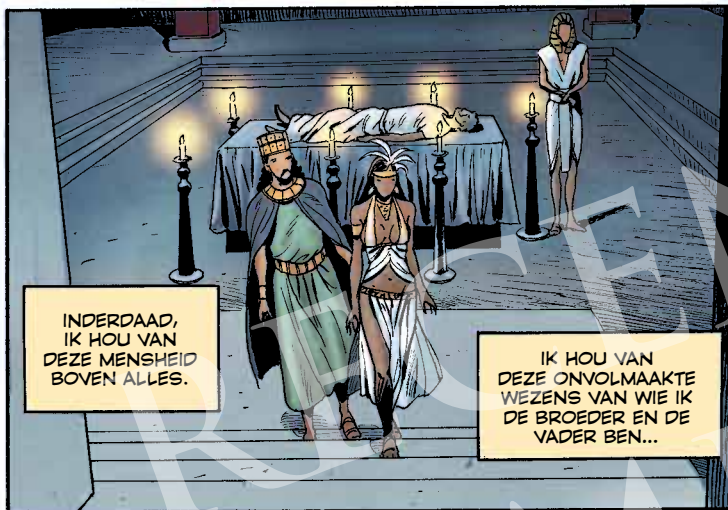
HAAR ZOUTE TRANEN REGENEN OP MIJN ROTTENDE HUD... HET IS EEN GEWELDIGE STRELING!

PANEB, KUN JE ME UITLEGGEN WAAROM IK HET GEVOEL HEB DAT HIJ NOG LEEFT? HET LIJKT WEL ALSOF ZIJN ZIEL DEZE KAMER VULT... ALSOF HIJ ONS ZIET EN HOORT!

DE LIEFDE SPEELT MET DE DOOD, MAJESTEIT. ZIJN LIEFDE VOOR ONS ALLEN!

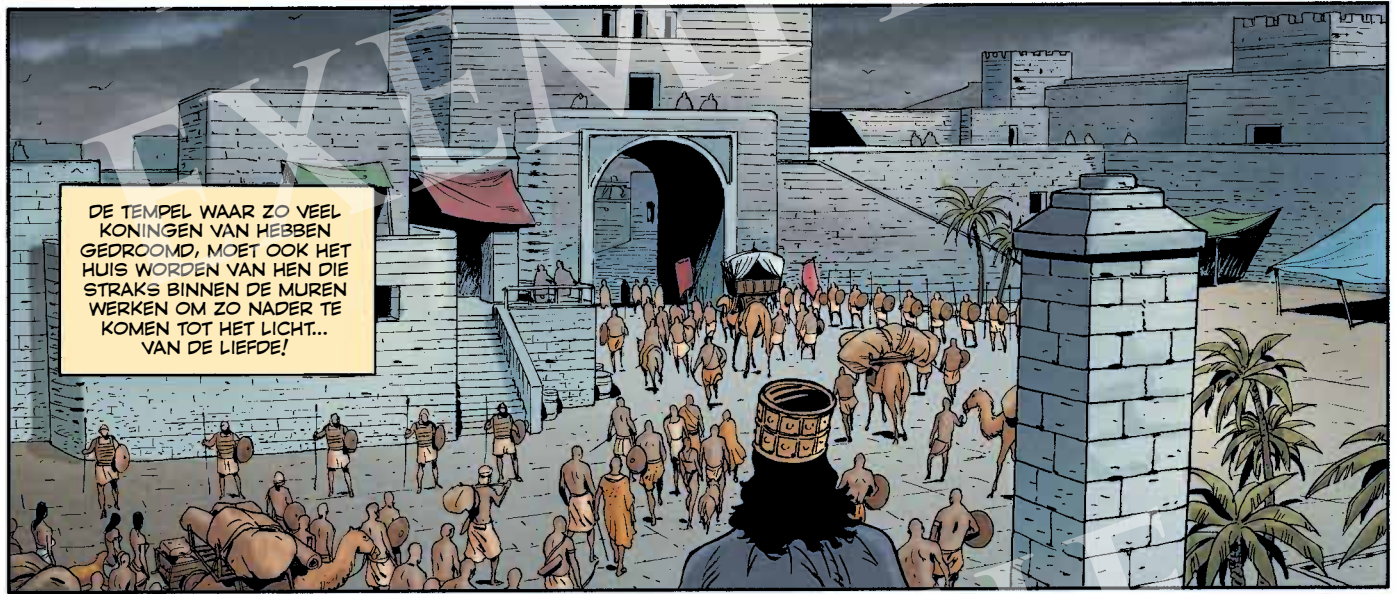

INDERDAAD, IK HOU VAN DEZE MENSHEID BOVEN ALLES.

IK HOU VAN DEZE ONVOLMAAKTE WEZENS VAN WIE IK DE BROEDER EN DE VADER BEN...

IK WEEET DAT KONING SALOMON HET WERK DAT IK BEN BEGONNEN, ZAL VOORTZETTEN. IK HEB HEM GELEERD DAT EEN TEMPEL NUTTELOOS IS WANNEER HIJ SLECHTS AAN GOD IS GEWIJD...

DE TEMPEL WAAR ZO VEEL KONINGEN VAN HEBBEN GEDROOMD, MOET OOK HET HUIS WORDEN VAN HEN DIE STRAKS BINNEN DE MUREN WERKEN OM ZO NADER TE KOMEN TOT HET LICHT... VAN DE LIEFDE!

INGEWIJD DOOR DE ERFGENAMEN VAN DE OERKENNIS, ZAL IK ALTIJD AAN DE ZIJDE VAN MIJN BROEDERS STAAN. IK DEEL HET GEHEIM VAN ADAM EN EVA, OSIRIS EN NOACH... IK BEN DE BOUWER VAN DE TOEKOMST!

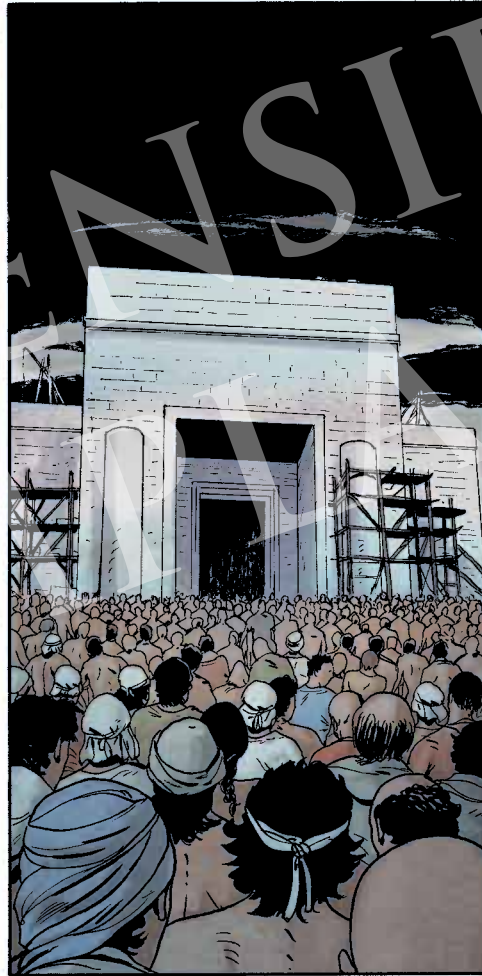
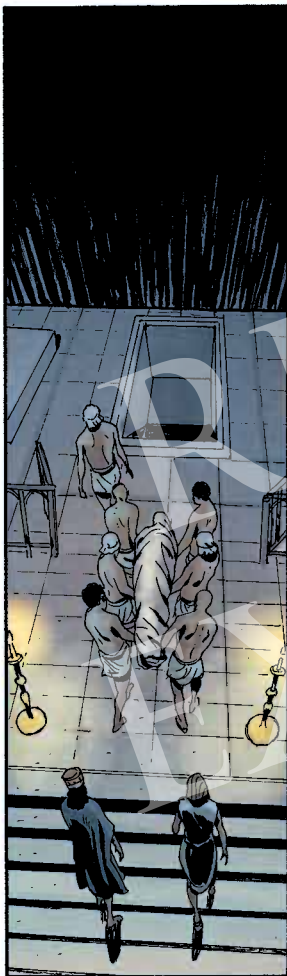
PANEB, LUISTER NAAR ME. IK WIL DAT HIRAM DE MOOIESTE TOMBE KRIJGT... MAAK EEN HOLTE IN HET HEILIGE DER HEILIGEN VAN DE TEMPEL, WAAR ONS BEIDER MEESTER VOORTAAN ZAL RUSTEN.

LIJF WIL GESCHIEDE.

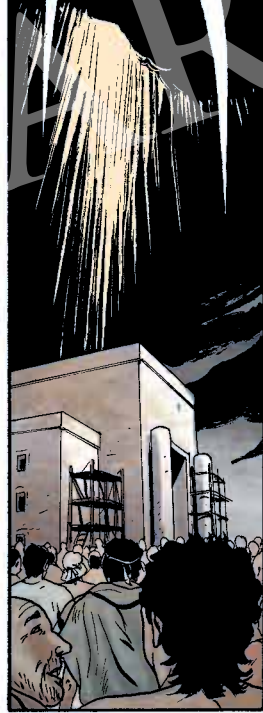

ALLE ATOMEN VAN MIJN WEZEN ZULLEN SAMENSMELTEN MET DIE VAN DE STEEN. DE PERFECTE ALCHEMIE! DE VERENIGING VAN GEEST EN STOF...

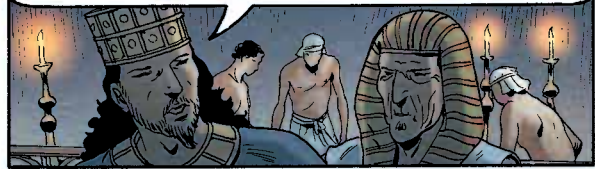

KIJK... DE LICHT
KLAART EINDELIJK OP!
DOOR ZIJN PLAATS IN
TE NEMEN IN DE TEMPEL,
HEEFT HIRAM DE
DUISTERNIS VERJAAGD.

STOP MET KERMEN,
VRIENDEN, EN LATEN
WE HOPEN! HOPEN OP
EEN NIEUW BEGIN.

KOM, PANEB, WE HEBBEN WERK TE DOEN. WE ZULLEN
DE BOUW VAN DE TEMPEL MOETEN VOLTOOIEN.

DIT HEILIGE BOUWWERK ZAL DE EEUWEN TROTSELEN EN
VOOR ALTJD HET WOORD VAN GOD DOORGEVEN, ZIJN
GEBODEN EN ZIJN DRIE MYSTERIEUZE TEKENS...

IK MOET
HET U
ZEGGEN,
MAJESTEIT...

JAA?

DE TEMPEL ZAL WORDEN
VERNIETIGD! IK HEB HET IN
EEN ANGSTVISIOEN GEZIEN.

OVER ENKELE EEUWEN
ZAL EEN KONING
UIT BABYLON, DE
TWEDE VAN ZIJN
NAAM, JERUZALEM
BINNENVALLLEN, EEN
DEEL VAN DE BEVOL-
KING DEPORTEREN
EN DE TEMPEL
VERNIETIGEN!

44

NEBUKADNEZAR DE TWEEDE ZAL EERST DE STAD BELEGEREN, MET EEN LEGER VAN TIENDUIZENDEN SOLDATEN...

DE BELEGERING ZAL RIJM EEN JAAR DUREN. HONGERSNOOD EN ZIEKTE ZULLEN DE HEBREËRS DECIMEREN. ZE ZULLEN GOD VERWIJTEN DAT HIJ HEN IN DE STEEK HEEFT GELATEN...

JERUZALEM ZAL ZICHZELF TEVERGEEFS VERDEDIGEN MET ZIJN OORLOGSMACHINES DIE DE BABYLONIËRS GEEN ENKELE SCHRIK ZULLEN AANJAGEN...

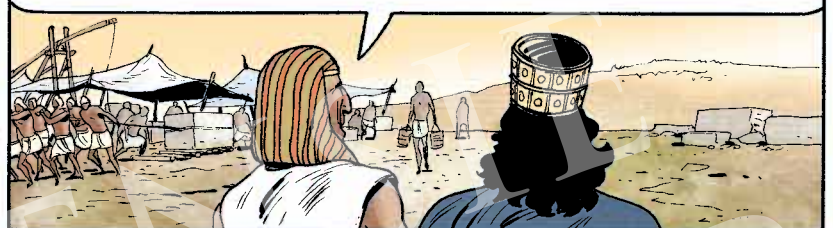

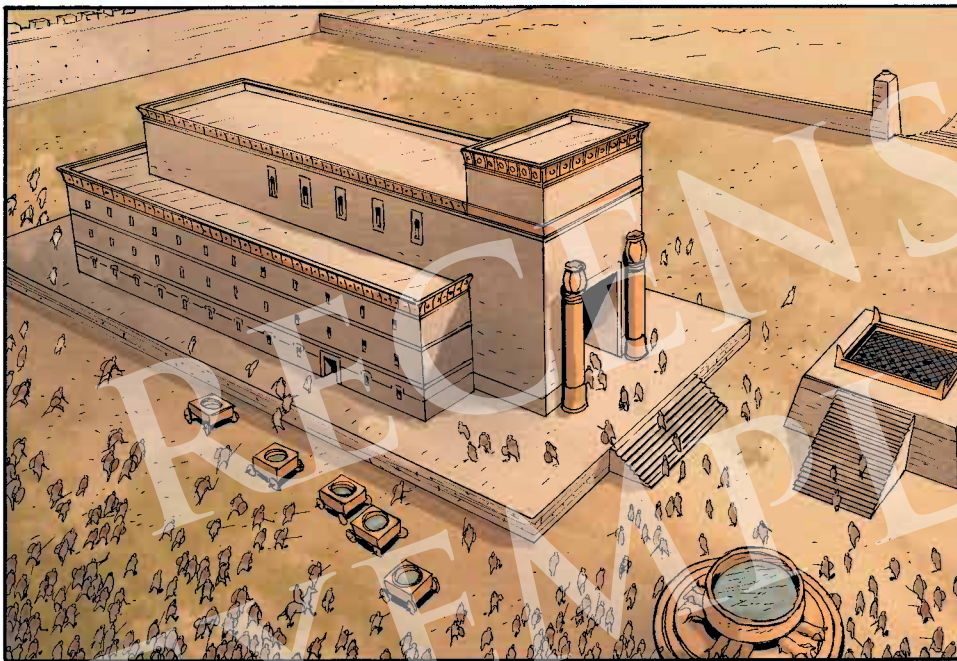
WAT JE ME VERTELT VERVULT ME MET DROEFENIS, PANEB. MAAR IK GELOOF JE, IK BEN ZELF EEN AANHANGER VAN DE KUNST DER WAARZEGGERIJ. MOETEN WE DE VOLTOOIING VAN DE TEMPEL DAN MAAR OPGEVEN?

NEE, MAJESTEIT.

MOETEN WE STOPPEN MET KINDEREN BAREN, ALLEEN OMDAT WE STERFELIJK ZIJN?

OIT HEBBEN DRIE GEZELLEN MIJN LICHAAM GEBROKEN.

HEDEN VERWOESTEN ANDERE MANNEN DE TEMPEL, DIE MIJN LICHAAM WAS GEWORDEN.

ZE LIJKEN ALLEMAAL OP ELKAAR, DIE HAATZAAIERS! ZE MOETEN PLUNDEREN, BEVUILEN EN VERMORZELEN.

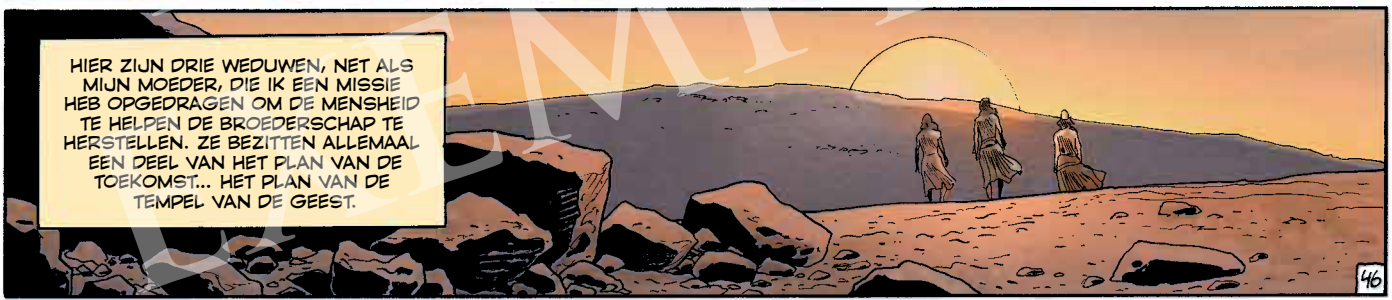
ZE DENKEN KENNIS TOT ZWIJGEN TE KUNNEN BRENGEN DOOR HET ONDER HUN VOETEN TE VERTRAPPEN.

MAAR ZE VERGISSEN ZICH...

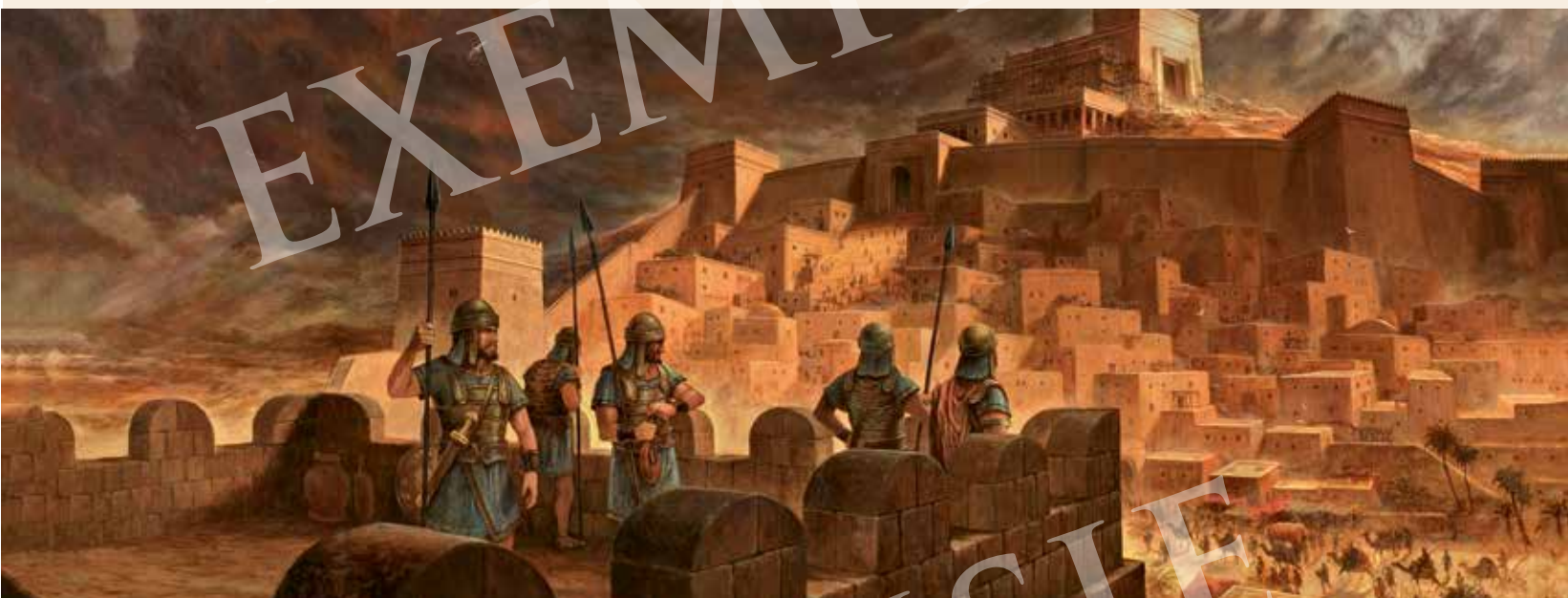
EINDELIJK HEB IK, IN MIJN LANGE SLAAP, DE BETEKENIS BEGREPEN VAN DIE DRIE MYSTERIEUZE TEKENS DIE DE NATUUR OIT HEEFT VOORTGEBRACHT.

HIER ZIJN DRIE WEDUWEN, NET ALS MIJN MOEDER, DIE IK EEN MISSIE HEB OPGEDRAGEN OM DE MENSHEID TE HELPEN DE BROEDERSCHAP TE HERSTELLEN. ZE BEZITEN ALLEMAAL EEN DEEL VAN HET PLAN VAN DE TOEKOMST... HET PLAN VAN DE TEMPEL VAN DE GEEST.

HET EPOS
VAN DE
VRIJ
METSELAARS

Hiram, de architect...

'En koning Salomon zond heen, en liet Hiram uit Tyrus halen.
Hij was de zoon van een weduwvrouw van de stam van Nafthali, en zijn vader was een koperwerker uit Tyrus.
Hij was vervuld met wijsheid, verstand en kennis, om alle werk in het koper te maken.
Hij kwam tot koning Salomon, en deed al zijn werk.'

1 KONINGEN 7:13-14

Dossier samengesteld door
Jean-Laurent Turbet

DE BROEDERSCHAP

Jacques Rozen

Soverein Groot Commandeur van de Opperraad van Frankrijk

De vrijmetselarij, zoals die in de 21^e eeuw wordt beoefend, werd al in de 17^e eeuw gecodificeerd in de vorm van rituelen die de basis vormen voor ons werk in de Loge. Ze zijn aan ons doorgegeven door onze voorgangers en worden nog steeds gebruikt, omdat we geloven dat we 'met de lichten uit het verleden de toekomst kunnen verlichten'. Hoewel de vrijmetselarij een oud instituut is, staan de vrijmetselaars met beide benen in het heden.

De legendarische oorsprong leidt onze tradities, mythen en symbolen terug naar de ontwerpers en bouwers van de piramides van Egypte, naar Hiram, de architect van Salomons Tempel, maar ook naar het Romeinse *collegia fabrorum* (gilde van ambachtslieden) en naar de bouwers van de kathedralen, om precies te zijn naar het gilde van de kathedraalbouwers. In het laatste kwart van de 13^e eeuw wordt voor het eerst melding gemaakt van het bestaan van loges die timmerlieden en steenhouders samenbrengen op grote bouwplaatsen. Sinds die tijd wordt de Tempel van Salomo beschouwd als het meesterwerk van de Koninklijke Kunst (een andere kwalificatie van vrijmetselarij).

Verder werd erkend dat het gebruik van bepaalde 'paswoorden', grepen en herkenningstekens voldoende bewijs was dat een werknemer deel uitmaakte van het vak, waarmee tegelijkertijd zijn kwalificatiegraad werd aangetoond. De 'woorden' werden op twee momenten medegedeeld: eerst aan het einde van de leerlingtijd zodat iemand zich kon doen kennen als gezet in het vak, en daarna wanneer een gezet werd beëdigd als erkend meestermetselaar, om hem in staat te stellen gezellen en leerlingen te begeleiden.

Na verloop van tijd accepteerden de kathedraalbouwers mannen in hun midden die weliswaar niet uit het vak afkomstig waren, maar die hun

gedachten over beroepsgeheimen en hun opvattingen over solidariteit wilden delen, evenals een bepaald aspect van de spiritualiteit die onder deze bouwers leefde en die tot uiting kwam in de rijke – al dan niet openlijk gedeelde – symboliek in hun constructies. Aldus ontwikkelde zich vanuit deze gildes de vrijmetselarij, die zich openstelde voor mensen die niet tot het operatieve bouw-gilde behoorden. Zo zijn ongetwijfeld de termen 'aangenomen vrijmetselaar' en 'aangenomen ritus' ontstaan.

Vrijmetselarij is een orde, en deze orde heeft regels die zijn gebaseerd op een ritus die de ruggengraat vormt van de maçonnieke leer. Er zijn veel obediënties in Frankrijk die niet allemaal dezelfde ritus beoefenen (de Grand Loge de France, de Grand Orient de France, de Grande Loge féminine, Le Droit Humain, de Grande Loge mixte universelle, enzovoort), maar ze bieden in hun loges allemaal een vormingspad aan in de eerste drie graden: Leerling, Gezel en Meester. De volledige beoefening van de ritus geschiedt echter door middel van andere instellingen die de obediënties aanvullen. Daar kunnen leden die zijn geselecteerd op basis van hun talent en arbeid, en die zich verder willen perfectioneren, hun ontwikkeling als vrijmetselaar voortzetten na de eerste drie graden. Voor de Aloude en Aangenomen Schotse Ritus, de meest wijdverspreide en beoefende ritus ter wereld, wordt de ontwikkeling van de Schotse vrijmetselarij in het bijzonder beoefend in de Grand Loge de France voor de eerste drie graden, en bij de Opperraad van Frankrijk voor de volgende. Zo zetten de Schotse meesters hun inwijdingsqueeste en hun spirituele reis voort tot aan het hoogste niveau, de 33^e graad.

In dit eerste deel wordt de legende verteld die ten grondslag ligt aan de vrijmetselarij: de bouw van de Tempel van Jeruzalem en de passage over de daad van drie kwaadaardige gezellen die zó ver gingen dat ze de architect, meester Hiram, vermoordden. Natuurlijk hebben ze namen, maar ze staan in feite symbool voor onwetendheid, fanatisme en blinde ambitie, die ieder van ons moet proberen te bestrijden.

Als meester Hiram de bouwer van de Tempel van Jeruzalem was, dan is – om een analogie te gebruiken – de vrijmetselaar de bouwer van zijn innerlijke tempel. Dit is zijn benaderingswijze.

Merk op dat in de 17^e eeuw het maçonnieke instituut zich ook 'de broederschap' noemde. Deze republikeinse waarde maakt ook integraal deel uit van het motto van de Grootloge van Frankrijk en de Opperraad van Frankrijk.

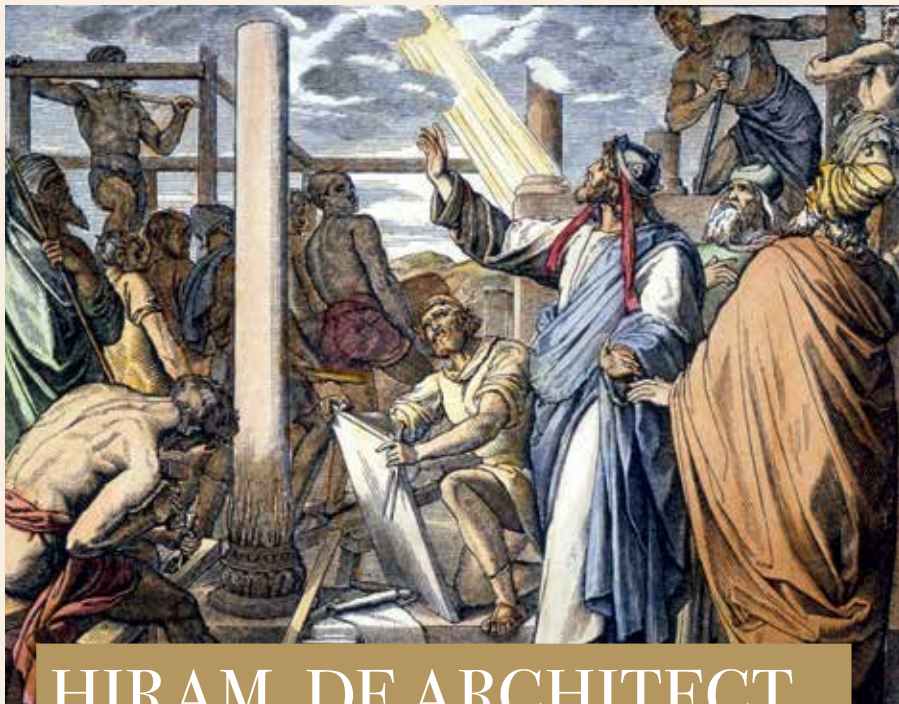
De volgende delen in deze reeks gaan ook in op de invloed van deze waarde binnen de Aloude en Aangenomen Schotse Ritus die in 1801 in Charleston werd ontwikkeld door een Fransman: graaf Alexandre de Grasse-Tilly.

In 1804 arriveerde de Ritus, zoals die vandaag de dag wordt beoefend, in Frankrijk, waarna hij zich over de hele wereld verspreidde.

We hopen dat deze reeks helpt om een tipje op te lichten van de sluier die al eeuwen over deze geheimzinnige gemeenschap hangt, die als doel heeft mannen te vormen die vrij, tolerant en open zijn, en die voortdurend proberen zowel zichzelf als de samenleving te verbeteren.

Maçonniek symbool van de grootloge van Pennsylvania, VS, 18^e eeuw, gravure. © Granger collection / Bridgeman images

HIRAM, DE ARCHITECT...

Philippe Charuel

Voormalig Grootmeester van de Grande Loge de France

Als we de Schriften mogen geloven, kreeg David van God de taak om een tempel in Jeruzalem te bouwen. Veel later oordeelde de Heer dat koning David, vanwege de vele oorlogen die hij had gevoerd, niet langer waardig was om dit heilige bouwwerk uit te voeren. God besloot dat degene die David zou opvolgen, verantwoordelijk zou worden voor de bouw. Salomon, de laatste en wijste van Davids zonen, erfde deze opdracht toen hij koning werd.

Terwijl hij in Tyrus was voor de inhuldiging van de tweede haven, vroeg Salomon aan koning Hiram wie de architect was van zulke pracht.

Hiram van Tyrus antwoordde Salomo met een glimlach: 'Deze man die u niet kent, majesteit, en die u verblindt met deze prestatie, wordt net als ik ook Hiram genoemd. Hiram Abif is de zoon van een weduwe van de stam Naftali en een Tyrische vader.'

Hiram Abif was op dat moment niet aanwezig in Tyrus. Salomon vroeg om deze uitzonderlijke architect naar hem toe te sturen bij zijn terugkeer naar Jeruzalem.

Aldus ging Hiram naar het koninklijk paleis in Jeruzalem, waar Salomon hem inwijdde in het project dat de Heer hem had toevertrouwd: een huis ter ere van God en de mensheid. Hiram vroeg om drie dagen bedenktijd om een passende bouwlocatie te vinden. Toen hij het paleis verliet, ontmoette hij bedelaars die hem herinnerden aan de dorsvloer van Ornan de Jebusiet, op de heuvel van Moria, nabij Jeruzalem. Sommigen noemden het 'De heuvel van de broederschap'; dit intrigeerde Hiram, die er meer over wilde weten.

Volgens de legende leefde er eens een oude man die daar tarwe verbouwde. Deze man had twee zonen. De eerste was getrouwd en had veel kinderen, de tweede was vrijgezel. De vader stierf en de twee

De derde koning van de Hebreërs, Salomon (970-931 v. Chr.), overziet de bouw van de Tempel van Jeruzalem, gravure, 1884. © Granger collection / Bridgeman images

broers verdeelden zijn land. 's Nachts konden geen van beiden de slaap vatten. De vrijgezel zei bij zichzelf: 'Ik heb deze gelijke verdeling te snel geaccepteerd. Mijn broer moet een groot gezin onderhouden, hij heeft veel meer tarwe nodig dan ik. Heb ik wel zo veel nodig?'

Tegelijkertijd werd zijn broer gekweld door andere vragen: 'Heb ik wel de tijd genomen om aan mijn broer te denken, als hij oud is en niet meer zelf in zijn behoeften kan voorzien, terwijl mijn kinderen voor mijn vrouw en mij zorgen?'

Ten slotte stonden de twee broers haastig op en gingen naar het punt waar hun respectievelijke eigendommen saamenkwamen, elk met tarweschoven die ze in het geheim in het veld van de ander wilden leggen. Toen zagen ze elkaar.

'Wie is dat?' riep de eerste bezorgd.

'Wie is daar?' antwoordde de tweede verward.

Ze herkenden elkaar aan hun stemmen, beseften dat ze waren gedreven door dezelfde broederlijke zorgen en wierpen zich in elkaars armen. Allebei wisten ze hoe je moest geven zonder enig uiterlijk vertoon.

Hiram was geboeid door deze legende en vertelde hem op zijn beurt door aan Salomon die, verrukt als hij was, deze ongewone plek uitkoos voor de bouw van de Tempel der Eeuwigheid.

Na verscheidene jaren werd het lang-verwachte goddelijke werk eindelijk zichtbaar op de bouwplaats, waar meer dan 100.000 ambachtslieden te werk waren gesteld.

Omdat Hiram geen echte vrienden had, had hij een Gezel genomen, een eenling... een kind, een jonge kunstenaar uit een Fenicische familie. Zijn naam was Benoni.

Benoni bezat niet alleen een opmerkelijk levendige geest maar ook een heel groot hart, dat hem in staat stelde met uiterste welwillendheid te kijken naar degenen die niet waren behept met genialiteit en voor wie een rustig maar doodgevoel bestaan voldeed. Vanwege deze verdraagzaamheid, deze zachtmoedigheid met een vleugje genade, werd Benoni bewonderd door Hiram.

Toen Benoni stierf, was Hiram verdriet zo groot dat hij het goddelijke bouwwerk wilde opgeven. In zijn diepe droefenis viel hij in slaap onder een acacia en droomde dat hij wegzonk naar het midden van de aarde. Daar ontmoette hij Tubal-Kaïn, de voorvader van alle smeden.

Tubal-Kaïn richtte vervolgens het woord tot Hiram: 'Hoe kunt u, Meester die door alle arbeiders van de Tempel wordt bewonderd, vriend van degene die zojuist is gestorven opdat 'het heilige' moge zijn, u, de ingewijde die de weg moet wijzen aan de volgende generaties, hoe kunt u uw werk loslaten, uw missie opgeven!'

Hiram werd wakker, bedacht zich en ging terug om zijn bouwende Broeders moed in te spreken. De vriendschap, of misschien nog beter, de broederschap, had zijn magische werk gedaan. De bouw van de Tempel zou nooit meer stoppen!

DAVID EN SALOMON

David (die leefde aan het begin van de 10^e eeuw v. Chr.) is de grote koning van Israël.

De populaire overlevering herinnert aan zijn overwinning op de Filistijnse reus Goliath. Een gevecht ‘van David tegen Goliath’ is een gevecht waarbij de kleinste, de zwakste, uiteindelijk toch wint, dankzij zijn vaardigheid en zijn intelligentie die pure kracht verslaat.

Het verhaal van David wordt verteld in de Bijbel in het eerste en tweede Boek van Samuël en in het eerste Boek Koningen. Als de koning van de Judeeërs zal David de twee koninkrijken Juda en Israël verenigen. Hij verovert de stad Jebus die hij Jeruzalem noemt (wat zo veel betekent als ‘stad van vrede’) en maakt die tot zijn hoofdstad, waar hij de Ark des Verbonds neerzet. Deze ark wordt tot dan toe, tijdens de omzwervingen van de Hebreërs meegenomen in een tent, de Tabernakel, en heeft dus geen vaste locatie. David wil een tempel bouwen om de ark permanent te huisvesten. Maar omdat hij oorlog heeft gevoerd en daardoor onrein is geworden, is het zijn zoon Salomo die deze tempel zal bouwen. David heeft veel nakomelingen: hij heeft zes zonen die in Hebron zijn geboren van verschillende vrouwen, negen zonen die in Jeruzalem zijn geboren van naamloze vrouwen en vier zonen van Batseba. Salomon is een van de vier zonen van Batseba. David heeft tenminste één dochter, Tamar, maar meestal worden de dochters niet genoemd (het is een patriarchale samenleving). Salomon, die niet de oudste is, wordt gezalfd door de priester Sadoq en wordt aangewezen als koning door David, die enige tijd later sterft.

De Ark des Verbonds wordt door koning David in een processie naar Jeruzalem gedragen. Fresque de Luigi Ademollo (1762-1849), 1815. Sala dell'Arca, Palazzo Pitti, Florence. © DeAgostini/Leemage

Het oordeel van Salomon. Twee vrouwen beweren de moeder van hetzelfde kind te zijn. Schilderij van Nicolas Poussin (1594-1665), 1649. Parijs, het Louvre. © Bridgeman Images/Leemage

De naam Salomon (Shelomo in het Hebreeuws) komt van het woord shalom dat vrede betekent. Het woord dat hem het beste kenmerkt is wijsheid.

‘En de wijsheid van Salomon was groter dan de wijsheid van al die van het oosten, en dan alle wijsheid der Egyptenaren. Ja, hij was wijzer dan alle mensen, en zijn naam was onder alle heidenen rondom. En hij sprak drieduizend spreuken, en zijn liederen waren vijfduizend. Hij sprak ook van de bomen, van de cederboom van Libanon tot de hysop, die uit de muur groeit. Hij sprak ook van het vee, en van het gevogelte, en van de kruipende dieren, en van de vissen. En van alle volken kwamen er om de wijsheid van Salomo te horen, van alle koningen der aarde, die van zijn wijsheid hadden gehoord.’ – 1 KONINGEN 4:30

Bovendien verwijst in een vrijmetselaarsloge de zuil waarop het licht staat dat ‘Wijsheid’ wordt genoemd, naar de Achtbare Meester, die symbool staat voor Salomon. We kennen het ‘salomonsoordeel’: twee vrouwen maken aanspraak op een kind, en Salomon vraagt om een zwaard om het in tweeën te hakken. Daarop zegt een van de vrouwen dat ze het kind nog liever weggeeft dan het dood te zien. Salomon geeft het kind vervolgens aan haar. Salomons regeerperiode is een tijd van zowel vrede als welvaart. De onderdanen van de koning leven in overvloed. Salomon is een groot bouwer. Hij laat imposante bouwwerken neerzetten in zijn hoofdstad Jeruzalem: niet alleen de Tempel (we komen hier nog op terug), maar ook het koninklijk paleis en de vestingwerken.

In het vierde jaar van zijn bewind begint de bouw van de tempel, die zeveneneenhalf jaar zal duren. Maar het verval van Salomon en de val van het koninkrijk zijn te wijten aan vrouwen: volgens de Bijbel (1 Koningen 4:3) had Salomon 700 vrouwen en 300 concubines, wat inderdaad veel is, zelfs gezien vanuit de liberale mentaliteit van onze 21^e eeuw. Maar bovenal liet hij het toe dat zich in zijn kring heidense religies ontwikkelden, altijd onder de schadelijke invloed van enkele echtgenotes en concubines die hem weghielden van de enige God, de Eeuwige: ‘Want het geschiedde in de tijd van Salomons ouderdom, dat zijn vrouwen zijn hart achter andere goden neigden’ (1 Koningen 11:4-5). Salomons ontrouw bij het nakomen van het verbond met God leidde tot goddelijke toorn: ‘Omdat dit bij u is geschied, [...] zal Ik het koninkrijk van u scheuren [...] In uw dagen nochtans zal Ik dat niet doen, om uws vaders Davids wil, van de hand uws zoons zal Ik het scheuren.’ (1 Koningen 11:9-13).

Aan het eind van Salomons bewind lokken de heffing van hoge belastingen en de invoer van dwangarbeid logischerwijs opstanden uit (het zal niet de eerste of laatste keer zijn dat dezelfde oorzaken dezelfde gevolgen hebben...) die tot nieuwe verdeeldheid zullen leiden in het koninkrijk Israël, met moeite verenigd door David na Salomon dood (-931).

DE ARK DES VERBONDS

Bevat in elk geval de tabletten met de tien geboden die God aan Mozes heeft gegeven.

De beschrijving ervan is te vinden in Exodus (25:10-21).

‘Zo zullen zij een ark van acaciahout maken; twee en een halve el zal haar lengte zijn, en anderhalve el haar breedte, en anderhalve el haar hoogte.

En gij zult ze met louter goud overtrekken, van binnen en van buiten, en gij zult een gouden krans maken rondom. En giet voor haar vier gouden ringen, en plaats die aan haar vier hoeken, twee ringen op de ene zijde, en twee ringen op haar andere zijde.

Maak draagbomen van acaciahout, en overtrek ze met goud. En steek de draagbomen in de ringen aan de zijde der ark, dat men de ark daarmede drage.

De draagbomen zullen in de ringen der ark blijven; zij zullen er niet uitgetogen worden. Daarna legt gij in de ark de getuigenis die Ik u geven zal.

Gij zult ook een verzoendeksel maken van louter goud; twee en een halve el zal de lengte zijn, en anderhalve el de breedte. Gij zult ook twee engelen van dicht goud maken; gij zult ze smeden aan de beide einden des verzoendeksels.

En de engelen zullen hun beide vleugelen omhoog uitslaan, bedekkende met hun vleugelen het verzoendeksel; en hun aangezichten zullen tegenover elkander zijn; de aangezichten der engelen zullen naar het verzoendeksel zijn.

En gij zult het verzoendeksel boven op de ark zetten, nadat gij in de ark de getuigenis zult gelegd hebben, die Ik u geven zal.’

Volgens het Boek Koningen was er ‘niets in de Ark, dan alleen de twee stenen tafelen, die Mozes bij Horeb daarin had gelegd.’

Volgens de brief aan de Hebreërs (9:4) was er in de Ark ‘een gouden wierookvat [...] met daarin het manna, de staf van Aäron die gebloeid had, en de tafelen des verbonds’.

De Ark zal de zwerftochten en lotgevallen van het Hebreeuwse volk door de eeuwen heen volgen, totdat David hem in Jeruzalem neerzet. En dan verdwijnt de Ark des Verbonds. Als de Tempel in Jeruzalem in 70 na Chr. wordt ingenomen is ze al weg. Wanneer verdween ze? We weten het niet! Er gaan al eeuwenlang talloze legendes rond over de verblijfplaats van de Ark. En dat spreekt menigeen tot de verbeelding, inclusief regisseur Steven Spielberg en producent George Lucas, die in 1981 *Raiders of the Lost Ark* maakten met Harrison Ford in de hoofdrol.

De heilige Ark des Verbonds en het verzoendeksel van de Israëlieten. Gekleurde gravure uit de 19^e eeuw. © North Wind Pictures/Leenage

DE TABERNAKEL

De Tabernakel (van het Latijnse tabernaculum, dat ‘tent, hut’ betekent) is een tent die de Ark des Verbonds huisvestte toen de Hebreërs nog nomaden waren.

De Bijbel vertelt ons dat de Tabernakel 10 el breed, 10 el hoog en 30 el lang is en aan de oostzijde open was. Hij is bedekt met een groot zeildoek van wit linnen, doorweven met engelenfiguren in blauw, paars en scharlaken. De opening in het oosten wordt afgesloten door een gordijn van linnen dat lijkt op dat van de dakbedekking en dat ‘de deur’ of eerste sluijer wordt genoemd.

Een ander gordijn van dezelfde stof, eveneens geborduurd met engelenfiguren, die ‘de sluijer’ (of tweede sluijer) wordt genoemd, wordt zo opgehangen dat de Tabernakel in twee vertrekken wordt verdeeld. Het eerste en grootste vertrek, 10 el breed en 20 el lang, wordt ‘het Heilige’ genoemd. Het tweede, achterste vertrek, 10 el lang en 10 el breed, wordt ‘het Heilige der Heiligen’ genoemd. Deze twee vertrekken vormen de eigenlijke Tabernakel; vervolgens wordt er een tent opgericht om hem te beschermen. Deze tent is gemaakt van een laken (kasjmier) van geitenhaar, van de huiden van roodgeverfde rammen en van de huiden van zeehonden. Let wel: één el is gelijk aan 45 centimeter. 10 el breed is dus 4,50 meter en 30 el lang is 13,50 meter. Dat is niet erg groot...

De Tabernakel in de woestijn en een plattegrond van de nederzetting. Litho van John Henry Camp (1822–1881), 1850. © Historica Graphica Collection/Heritage Images/Leenage

DE TEMPEL VAN JERUZALEM

De Tempel is bedoeld om de Tabernakel te vervangen en de God van Israël een vaste verblijfplaats te geven.

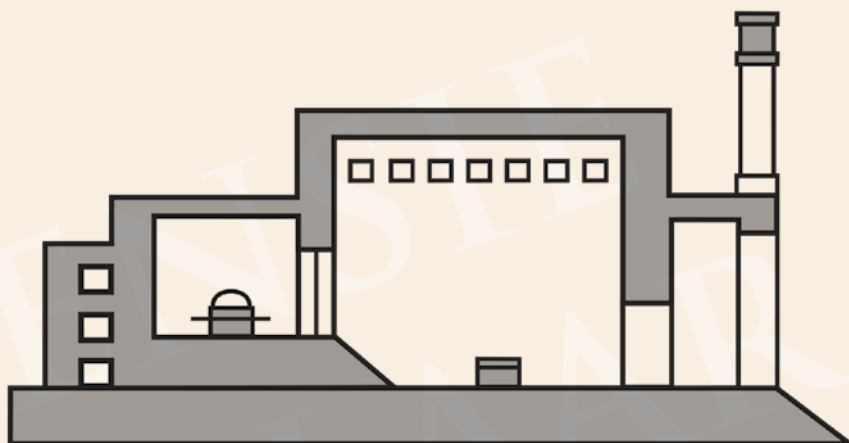
De Tempel was 60 el lang, 20 el breed en 30 el hoog. De portiek voor de Tempel was 20 el lang over de breedte, en 10 el breed aan de voorkant...

We vinden deze vrij nauwkeurige beschrijving in de Bijbel (1 Koningen, 6). In 1772 schreef historicus William Preston in *Illustration of Masonry*: 'Salomons Tempel, zo ruim en magnifiek, gebouwd door zoveel beroemde kunstenaars...'

Als we Prestons bijvoeglijke naamwoorden 'ruim en magnifiek' mogen geloven, moet deze tempel weelderig zijn geweest! Maar we hebben zojuist gezien dat één el gelijk is aan 45 centimeter. Dus 60 el is 27 meter, en dat betekent een hoogte van ongeveer 15 meter en een breedte van 9 meter... Is dit dan de ruime en magnifieke Tempel waarover Preston schrijft?

Ter vergelijking zijn hier de afmetingen van de Notre-Dame in Parijs: de lengte is 127 meter, de breedte 48 meter. De torens bereiken een hoogte van 69 meter. De torenspits is 96 meter hoog en de gevel is 43,50 meter breed. De kathedraal van Chartres heeft een lengte van 130 meter en de breedte van het schip is 32,80 meter.

De Tempel van Salomon is dus een bescheiden constructie, vergeleken met die vele eeuwen later zullen worden gebouwd. Salomon bouwde de Tempel met grote ladingen cederhout, geïmporteerd uit Libanon. De koning van Tyrus voorzag Salomon van de diensten van zijn beste architect Hiram Abif en duizenden arbeiders. Salomon bedekte de hele Tempel met goud en plaatste daar de Ark des Verbonds. De Ark was toegankelijk via een met goud bedekte deur van olijf- en cipressenhout, in het Heilige der Heiligen, de heiligste plaats van het Huis van God. Op de twee bronzen zuilen die buiten de Tempel waren gebouwd liet Salomon de namen graveren van Jakin, in de rechterkolom, en Boaz, in de linkerkolom.

Doorsnede van Salomons Tempel.

Salomons Tempel. Illustratie uit 1889. Litho. Privé-collectie. ©Lorio/Iberfoto/Leemage

DE TEMPELS VAN JERUZALEM

- **De Eerste Tempel** of Tempel van Salomon is dus volgens de Bijbel gebouwd door koning Salomon (in de 10e eeuw v. Chr.). Dit is de tempel waar we het in dit boek over hebben. Hij werd in 587 v. Chr. volledig verwoest door Nebukadnezar II. Waarschijnlijk is bij deze gebeurtenis de Ark verloren gegaan.

- **De Tweede Tempel** werd gebouwd nadat de Joden uit gevangenschap waren teruggekeerd naar Babylon, rond 536 v. Chr. Hij werd voltooid op 12 maart 515 v. Chr.

- **De Tempel van Herodes** is een belangrijke renovatie van de Tweede Tempel, uitgevoerd door Herodes de Grote (73 v. Chr. – 4 v. Chr.), Koning van Judea vanaf 37 v. Chr. tot aan zijn dood. Deze tempel werd verwoest door Titus (39 n. Chr. – 81 n. Chr., keizer van 79 tot 81), in 70 n. Chr. Het enige wat vandaag nog over is van deze tempel zijn de keermuren van de esplanade die werden gebouwd door Herodes en de overblijfselen van de bogen die toegang gaven tot de esplanade.

De Rotskoepel, een Mekka van de islam, is gebouwd op de ruïnes van de Tempel. De Kotel of 'Klaagmuur' aan de westzijde van de Tempel, is er nog steeds. Dit is een belangrijke heilige plaats van het jodendom.

HIRAM EN HIRAM

Er zijn twee Hiram's in ons verhaal (en misschien wel meer!). Dit vonden we over hen in de Bijbel:

• Hiram, koning van Tyrus .

Een daarvan is Hiram, de koning van Tyrus, een bondgenoot van koning Salomo. Hij is niet joods, maar toch is hij het die Salomo zal helpen om zijn tempel te bouwen. Hier volgen enkele beknopte fragmenten:

‘Toen zond Hiram, de koning van Tyrus, bodes naar David, en cederhout, en metselaars, en timmerlieden, opdat zij hem een huis bouwden.’

– 1 KRONIEKEN 9:1

‘En Hiram, de koning van Tyrus, zond zijn knechten naar Salomo (want hij had gehoord, dat zij Salomo tot koning hadden gezalfd in zijn vaders plaats), omdat Hiram altijd van David had gehouden.’ – 1 KONINGEN 5:1

‘De Heer gaf Salomon wijsheid, gelijk als Hij tot hem had gesproken; en er was vrede tussen Hiram en tussen Salomo, en zij beiden maakten een verbond.’

– 1 KONINGEN 5:12

• Hiram, die met brons werkt. Hij is ‘bronswerker’.

‘En koning Salomon zond heen, en liet Hiram uit Tyrus halen. Hij was de zoon van een weduwnaar van de stam van Nafthali, en zijn vader was een koperwerker uit Tyrus. Hij was vervuld met wijsheid, verstand en kennis, om alle werk in het koper te maken. Hij kwam tot koning Salomon, en deed al zijn werk.’ – 1 KONINGEN 7:13-14

‘Hiram maakte daartoe de potten, de schoffels en de bekkens; en Hiram voltooide al het werk, dat hij voor koning Salomon maakte voor het huis des Heeren.’ – 1 KONINGEN 7:40

De potten, en de schoffels, en de bekkens, en al deze vaten die Hiram voor koning Salomon het huis des Heeren maakte, alle van gepolijst koper.’

– 1 KONINGEN 7:45

Maar zoals we kunnen zien staat er in de Bijbel geen verslag van de dood van Hiram de bronswerker die – bovendien – geen architect is. Dus hoe gaan we van het Bijbelse verhaal naar het vrijmetselaarsverhaal?

DE LEGENDE VAN HIRAM DUKT OP

We hebben een fundamenteel probleem. We weten niet door wie en wanneer en hoe de maçonnieke legende van Hiram werd geschreven.

Of liever gezegd, de inwijdingslegende van Hiram.

Er zijn verschillende hypothesen, waarvan sommige elkaar versterken, die als aannemelijk kunnen worden beschouwd, maar die geen van allen zekerheid bieden. Wij geloven dat deze legende het resultaat is van de vermenging van verschillende eerdere legendes. We weten echter wel wanneer deze legende voor het eerst wordt genoemd: in *Masonry Dissected*, door Samuel Pritchard, gepubliceerd in 1730 in Londen. Pritchard is echter niet de bedenker van deze legende, noch van de graad van Meester. Hij geeft alleen aan dat in het Londen van 1730 deze graad werd beoefend en dat de legende al bestond. Sinds wanneer? Door hoeveel loges? Alleen in Engeland? We weten het niet.

Zonder ons bezig te willen houden met details die te ver zouden voeren en een volledige studie vereisen, lijkt het ons zeer waarschijnlijk dat deze graad pas omstreeks 1725 werd uitgeoefend. James Anderson heeft het in zijn in 1723 gepubliceerde *Constitutions* slechts over twee graden.

Er zijn in elk geval meerdere oorsprongen. Er valt natuurlijk te denken aan Isis en Osiris in de Egyptische mythologie; aan Noach en zijn zonen (het Graham-manuscript

van 1726); aan Jezus zelf, die de dood overwint met de opstanding. Misschien worden er over een paar jaar nieuwe documenten ontdekt die ons verder kunnen helpen. Maar voorlopig blijven er twijfels en rijzen er continu vragen.

Hiram en de twee bronzen zuilen in het voorportaal van Salomons Tempel. Aquarel door James Tissot (1836-1902). Jewish Museum, New York. © SuperStock/Leemage

EEN INWIJDINGSLEGENDE

‘Als de legende beter is dan het verhaal, druk ik de legende af,’ aldus Ned Buntline, de biograaf van William ‘Buffalo Bill’ Cody.

Dit is wat er vaak gebeurt in de vrijmetselarij! Claude Gagne zegt min of meer hetzelfde als hij schrijft: ‘Als onze legendes en de religieuze verhalen uiteenlopen, is het altijd de legende die moet worden gevolgd, zonder echter de kritische blik te laten varen met betrekking tot de afwijkingen die ze die ze mogelijk heeft opgelopen.’ (*Ordo ab Chao* nr. 36). De legende wil ons vertellen dat het leven sterker is dan de dood. Dat is een sterke humanistische boodschap. Hier krijgt de symboliek van de acacia zijn volle betekenis: het is het hout waarin de Tien Geboden worden bewaard. Het is ook het hout dat de muren van de Tempel siert. De acacia is de boom waaronder de Gezellen het lijk van Meester Hiram vinden. Ik zei hier eerder dat Pritchard de legende misschien iets te vroeg heeft vastgepind. In de 3e graad is Hiram dood en wordt hij herboren in de nieuwe Meester. Dat belet echter niet dat zowel woorden als de ware geheimen van de Meester verloren zijn gegaan. Meester Hiram is niet begraven of gewroken, de bouwplaats wordt stilgezet en iedereen is in rouw.

DE SLECHTE GEZELLEN

De drie moordenaars van Meester Hiram heten hier Jubelos, Abhhen en Romvel.

Maar net als de twaalf apostelen in de vier evangeliën hebben ze niet bij alle vrijmetselaarsbediënties dezelfde naam. We komen ook Abiram Akyrop, Sterkin, Oterfut; Jubela, Jubelo, Jubelom – of Jubelas, Jubelos en Jubelum – en andere varianten tegen.

Ze worden traditioneel ‘boze’ of ‘slechte’ Gezellen genoemd. Waarom? In de symbolische Loges van de Vrijmetselarij wordt gewerkt in drie graden: Leerling, Gezel en Meester, net als op de bouwplaatsen van de kathedraalbouwers. De leerlingen leren en kijken in stilte, de gezellen werken en de meesters leiden de bouw. Elke graad heeft zijn eigen kennis en geheimen. In feite waren er destijds geen diploma’s. De arbeiders werden herkend aan het respectievelijke paswoord, greep en herkenningsteken van hun graad. De gezellen die op de bouwplaats van de Tempel werken willen ooit ook meesters worden. Dit is een logische stap in hun ontwikkeling. Maar in ons verhaal willen de gezellen die noch de vaardigheden noch de verdiensten hebben, van Meester Hiram de geheimen van de meestergraad krijgen. De Bouwmeester weigert dit, en ze besluiten hem te doden.

We zeggen dat deze slechte Gezellen onwetendheid, fanatisme en blinde ambitie vertegenwoordigen, wat de ergste tekortkomingen zijn. Daarom zijn wij zowel Koning Hiram als de slechte Gezellen, want de strijd tussen Goed en Kwaad vindt in onszelf plaats! Er is een populair Frans gezegde dat op het volgende neerkomt: je wordt het hardst verraden door je naasten. Maar we worden ook het hardst verraden door onszelf, zo leren we van de spiegeltest in de eerste graad.

DE LAVASTEEN

Koning Salomon geeft Meester Hiram een lavasteen in een doos, die hem door David is nagelaten.

Op deze steen staan de symbolen van de drie monotheïstische godsdiensten. Twee ervan ontstaan pas na de tijd van Salomo, waarin alleen het jodendom bekend was. Hoewel dit verhaal in strikte zin niet maçonniek is, staat het er ook niet los van. Deze steen symboliseert wat René Guénon later de ‘Oertraditie’ zou noemen, die zijn leerling Frithjof Schuon behandelt in *De l’unité transcendante des religions* (Over de transcendente eenheid van religies).

De idee of onderzoeksvraag is dat er vóór de schepping van religies (die tenslotte slechts adaptaties zijn die verbonden zijn aan de geschiedenis van verschillende landen en de behoeften van de tijd) een Oertraditie was, een primaire spirituele bron, afkomstig uit de diepten der eeuwen, die de religieuze stromingen irrigiert, die in de loop der tijd zijn ontstaan.

De godsdiensten zouden dan de exoterische kant zijn, dat wil zeggen de openlijke kant van deze traditie, terwijl de inwijdingsbewegingen (zoals de vrijmetselarij, de kabbala, het soefisme...) de esoterische kant zijn, dat wil zeggen de verborgen kant, die slechts is voorbehouden aan Ingewijden. Daarom hebben de fundamenten van een belangrijk of stichtend gebouw vaak een hoeksteen (corner stone in het Engels), zoals de zwarte steen op een hoek van de Kaaba in Mekka.

En het is niet alleen ‘religieus’ in de betekenis zoals we die doorgaans gebruiken: George Washington legde, ingehuld in Vrijmetselaarskledij en omringd door Broeders van de Grootloge van het District of Columbia, op 18 september 1793 de Corner Stone van het Capitool in Washington. Broeder Montesquieu, die in 1730 in Londen werd ingewijd, wilde dat *L’Esprit des Lois* (De geest van de wet) door de tempel van de Amerikaanse democratie zou zweven.

Scène in een bouwwerk (Vrijmetselarij)
Schilderij van Paul Dangmann (1899–1974). © D.R.